99

ДЕРРИГАЧА МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІайн обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Министрийн Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

Арадуьйлу 1923 шера дуьйна

№ 37 (4205). ШОАТТА, 26 март. 1966 шу. Мах 2 кап.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕЧА ХЬАЛХА ЛАТТАРАШТА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМА ТУРПАЛ ЯХА ЦІИ ЯЛАР

Хьайбаш леладелга дегІалоаладеча, дулх, шура, фуаш, тха, кхийола продукци дукхагІа йоаккхачен кийчъечен толамаш дахарах 1966 шера 22 марта арадаьннача Указаца СССР Лакхехьарча Совета Президиумо Ленина орден «Серп и молот» яха дошо медаль а луш, Социалистически Къахьегама Турпал яха цІи еннай Нохч-ГІалгІай АССР-ерча:

Амитов Умурзака — Шелковской района «Шелковской» яхача племенной жа леладеча совхоза вокхагІа волча жа Іунна.

Аюбова Аюба Шумисата — Шаьла района «Джалка» яхача совхоза коа гІара оалхазараш леладечоа.

Цапок Марфа Андреевнайна — Гудермеса района «Гудермесский» яхача совхоза хьакхарч лелаечоа.

(ТАСС).

ПАРТЕ А ХАЛКЪА А ГІУЛАКХ

Советски Союза Коммунистически парте XXIII съезд хьаелла массехк ди мара дисадац. Цо ергья тІакхьарча шерашка вай мохк дегІабоалабеча дахача толамий итогаш, хІаьта дІахо вай экономикей культурей дегІайахара каькъаш белгал а дІахаргда.

Мохк дІахо дегІабоалабара гІулакх халкъаца дагаллар а керда толамаш дахара советски наькъа дегаш урааттамар а дукха КПСС Центральни Комитето дахрІад пхе шера планах йолча парте XXIII съезда Директивай проект берригача къахьегамхошка юниййта. Берригача советски нахв а саина Іоагіа теркам тІабахийта юкц Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша Директивай проект. ХІаьта цу тІа белгалдаьха декхараш кхоачашде шоаш кийча хилар шоай берхатерча къахьегамца хьа а хьекх. Боккхача доархІаме къамаьлаш худ Директивай проект юкцача болхлой, ахархой, интеллигенца собранешка, пхе шера плане тІа белгалдаьха доккхий декхараш промышленни предприяте, хІара цеха, колхоза, совхоза, учрежденe де дезаращца айхха дува.

Директивай проект юкцай промышленность а юрта боахам а дІахо дегІабоалабара керда тероназ лех коммунисташа а берригача къахьегамхоша а, къахьегама оасарле даккхе, продукце дикал тоае, цунга дІадолар локле новкъостал дергдола пайда ца эцаш йола резерваш гучайоах. Къахьегача наха шоай эгтара дьамсарах дола гІулакх лерхІ пхе шера планах, шоай берригa ина парте де дагалаьцар кхоачашдара дІалу.

Производства эффективность лакхъяр пятилетка керттера декхар да. Цхьабаьца, алхха производственни кешаш дийца Іах Директивай проекта хетаьча предприятей, колхозий, совхозий собранешка. Директивай деррига доалгІо дуаш цига наьха санара хьал тоалара, культура лакхъяра, халкъа образовани шерра йоаржаяра проблемаш хІара саго боьзонда кхетаергйола гІулакх вІашгІехьдоакх.

Партийни организацей декхар да къахьегамхоша телача предложенешка хьежжа, дикагІа йола опыт Іомаяр, хьалха латтар, ерригача коллективашта пайдана хург мел дар гучадаккхар. Даьхача толамий кийса мах а беш, машар боаццаш критика е еза кхоачамбоацараш. Дика предложенеш, производствина пайдана дар хІаьзе а балха юкъедаха деза.

Де деар да хІара болхло, колхозо, специалист, гІулакхера саг пхе шера плано халкъа хьалхашка оттадаьча декхарех дІакхетамар, уж кхоачашдара ший фу де деза ха царех хІаранена новкъоста дар.

Пхе шера плана дарІ а лерхІ шера план кхоачашъяра итогаш, семилетка дика чаккхъяккхай вай республика, шоана соагІа лакхъенай цу шерашка промышленни производство.

Толамца кхоачашъяьй Нохч-ГІалгІайчен промышленносто 1965 шера задани а. Цо торо хилийтай пятилетка хьалхара шу дика дІадоладе, цхьоалагІча квартала план кхоачашъелга Іалаце, КПСС XXIII съезд хула шу толамца чаккхдаккхара эша хьалаш хьаде.

Боккха перспективаш а кердача пхе шера Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхошта хьалхашка хьаеллаенарах. ЧІоагІа дегІайоагІаргья республика ерригача промышленноста валови продукци пхе шера. Хьалгарга керда предприятеш. Тоъам ба Гудермесера искусственни каучука завод уйх пхе шера хьалхьа ала езаш а хьалча. Дикка дегІабоалабе лерхІ юрта боахам. Лакхлургда наьха захара хьал.

Съезда хьалхарча вахте а етта пятилетка хьалхарча шера план кхоачашъяра шоай ниц ца кхобеш къахьегаш ба вай республика къахьегамхой. МалгІабикарча мехкаьттахоша, кронингисташа, лукхача кхыча предприятей коллективаша толаме дІахьу вахта. Ведана, Наьсарен, Урус-Мартане, ишта кхыча районий къахьегамхоша ханал хьалха кхоачашъяьй 1966 шера хьалхарча квартала паччахьалкхенга хьайбай продукташ йоккхара план. Дукха я КПСС XXIII съезда толамца наькъа яха кийчлуш йола предприятеш.

Цхьабакъьа, карагІаьннарех кхоачамбаь Іоховша йиш яц вайга. Дергига шишагІа леларгва яха уйла вайга тоергІолаш яц. Партийни организацей декхар да пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра йолаенна социалистически эхь кхы а шерагІа йоаржаяр, ерригача предприятешa, колхозашa, совхозашa лерагІа а ритмично а болх бертбола гІулакх вІашгІехьдаккхар. Цхьаккха а предприяти хила йиш яц тІехьаюсаш, ший план кхоачам ца еш.

Вай парте низ цун политика марксизма-ленинизма лараs тІа латташ хилараx боалa. Пудухьа экономикей культурей хьалъяра декхар ше кхоачашдеш чІоагІа теркам тІабохийт парте къахьегамхошта коммунистически кІентам балара. ХІана а, иштта дІадолале деза гІулакх, шерра дІадолийта дола коллакунашта хьалхашка латта декхараш, уж кхоачашдара, бартагІбаха беза къахьегачхой. Керттердар да хІара болхло, колхозо къахьегама оасарле лаккхъяра оарцагІваккхар, пятилетка хьалхашка оттаду декхараш кхоачашдара берригача къахьегамхошта юкъе социалистически эхь йоаржаяр. Коммунисташ ба къахьегамхой производственни хьинар совдаккхара оарцагІбала безараш.

Къахьегама оасарле лаккхъяра чІоагІа лерхІаме да хІара предприятe эшаш дола производственни хьалаш хилийтар. Ца декхар эгтара хьалха боахама кулгалхошта хьалхашка латт. Уж ба хІара цехе, участке, хІара боахаме къахьегама эша хьалаш Іалаще леарaш.

Иштта гІулакх вІашгІехьдаьккхача моллагІа декхар а кхоачашдулургда. Партийни организацеша, Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша шоай низ кхоберхац кердача пятилетка декхараш кхоачашдара. Царна дика хов шоай хьаштaш кхоачашдар, шоай вахара хьал лакхдар, мехка экономически низ чІоагІбар, социалистически общества прогресс, из масса онгІорахьара дегІаяр пхе шера план кхоачашъярца дувзаденна долга.

Халкъа творчестве дІаькха а лакъаргдоаша хьесташ гучадаьннай съезда кийчо еча хенешка. Директиваш юкцаш цІаькха а хьахьеккад Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша пятилетка кхоачашъеш шоаш хьинаре накъа лоацаргхилар. Шеко яц цар шоай парте де лерхІараш кхоачашдара керда тероназ лохаргхилар.

КПСС XXIII съезда сийна

ЯЛХ ДИ ХЬАЛХА

Массехк ди мара дисадац КПСС XXIII-ча съездо ший болх дІаболабе. Цу денна сийленца наькъа яара шерра социалистически эхь йоаржаьча Грозненски ремонтно-механически заводa коллективо лог гІоздоаха къахьегама толамаш деьхад. Валови продукци арахецара паччахьалкхен план ханал хьалха кхоачаш а я, съезда сийна тІамйца кийна социалистически декхараш селхан 25-ча марта кхоачашдьд заводa болхлоша.

Ер бутт бовлехьа планах лаьрхІачул соагІа арахецаргья заводa коллективо итташ эзараш сома маьха продукци. ДІадехача шера хьалхарча квартале арахийцачул 15 процент лакхбеннаб арахецача продукца боарам. Арахецача продукцега дІабода мах дикча лоз а беш, къахьегама оасарле планах лаьрхІачул соагІа 9,5 процент лакхъеннай. Укх шера производства юкъейихьаче рационализаторски предложенеш паччахьалкхенна 20 эзар сом пайда баьб. Металли материалаш кхоара московски, ленинградски предприятей болам хьал а лецо заводa коллективо хІанзлехьа кхоадаьд 2 тонн бос бола метала.

Заводa коллективашта юкъе хьовле латтаь хьайоагІачарад я иов. Калугин керте латта маккдьтта оборудованена ремонт еча участка коллектив. Цо кхы а хьалха кхоачашъяьй паччахьалкхен плани тІамйца социалистически декхараш. ХІанзлехьа квартала планал соагІа цо арахийца продукци 2 эзар сома маьха я.

Съезда болх беча укх бетта гІалгІарча деношка тІабоагІача бетта чотах кхы а эзараш сомаш мах бола продукци арахеца лерхІ заводa коллектив.

В. ИСРАИЛОВ.

КПСС XXIII-ча съезда сийна тІамйца социалистически декхараш укх шера хьалхарча квартала плани 20-ча марта кхоачашъяьй Грозненски крекинг-заводa И. Овсянникова кулгалдеча № 1-2 йолча коммунистически къахьегама установка коллективо. Къахьегама оасарле планех лаьрхІачул 15 процент лакхъяьй, хІаьта арахецача продукцега дІабода мах лоабарах шин бетта кхоадаьд 10,5 эзар сом. Цул соагІа эзараш киловатт-сахьатаца электроэнергин бІаьш тоннаш йол кхоа вІашгІаладьннад цар.

Къьостта дика къахьег боккхагІа болча операторашa В. Левашова, Н. Назаренко, операторашa А. Груздева, М. Идрисова, оператора гІоначаша С. Магомадова, А. Исакова, кхыбараша.

Ер бутт бовлехьа планал соагІа бархІ эшалон мехкдаьтта, сийрда продукташ арахеца лерхІ бари тІаьнача установк коллектив. Из да технологаша хьалхарча парте съезда кийдиш дола соагІат.

Сурта тІа: вокхагІа волча оператора Левашов Владимир Григорьевичe кулгалду № 1 йолча бригадера технологаш.

М. Пешков сурт.

ХЬИНАР ЛАЬГІ ЦА ДЕШ...

Дика хІалоладаьл пятилетка хьалхара шу рудай йоацача гІишлой материалий управлени каллективо. Цхьаккхъ бутт дІабахабац коллективо производственни план тІехкхоачам ца еш.

Управлене коллективо доахача толамех лаьрхІаш дикьа лоац Цуров Мусий Альвиц керте латтача Аргунски карьера коллективо. Масса тана хьалха латташ хьайоагІа из коллектив. Ший болх дика беш, вІашгІехьбоаккхаш, цахаца Іумерал вахаш, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш хиларга хьежжа дукха веза Альвиц коллективо.

Массехк бригада я карьере болх беш. Цар шерра социалистически эхь йоаржаьй укх шера [illegible]. ХІара бутт чакхбаьча баьча байракх атобо Іо Хьалхара-ва тиг хьалначоа варара-кара тоаа цІе байракх лу. Иштта хьа хьаьлъа къахьейгача коллектива вІаштІехьальлар валови продукци арахецара квартала план 24 марта кхоачашъе. Ер бутт бовлехьа планах лаьрхІачул соагІа арахеца лерхІ цар эзараш сома маьха продукци. Арахецача продукцега дІабода мах лоабарах дІабахача шин бетта кхо эзар сом ахча кхоладьд цар паччахьалкхена.

Вай республике гІишлошчеча чІоагІа эшаш бар хагий дьта ахера. Из баккха аьна задани елар Аргунски карьера коллективана. Ерриґа бригадаш яр из декхар кхоачашдеш. Хьинар кхо а ца деш къахьегарах дІабахача шин бетта план 178 процент кхоачашъе вІаштІехьальлар цу барт тайнача коллектива.

Шоай производственни заданеш тІехкхоачаш а еш карьера бригадашта юкъе хьалха латташ хьайоагІа А. Никитина кулгалду коммунистически къахьегама бригада. Дика къахьег мотористашa Н. Исраилова, Н. Эльшиева, машинисташ-экскаваторщикаша Н. Бокина, В. Завалова. Нагахьа бутт дІабоалаш цар шоай планеш задaнеш 140—150 процент кхоачаш [illegible].

Парте XXIII съезд хьаеллача ден квартальни планах соагІа эзараш сома маьха продукци арахеца лерхІ коллективо.

А. СОЛСБИКОВ.

Хозеи чІоагІен...

Наьха хьашташ дика кхоачашде, тега хІамаш хозеи гІайийкхача товши хилийта гІерташ къахьегаш ба Грозненски № 1 йолча хІамаш тегача фабрика болхлой. Шерра социалистически эхь йоаржаьй фабрика участкей, сменей коллективаша хьамсарча парте съезда сийленца наькъе ахера.

Яьхаl беркат даьннад фабрика коллективана. ХІанзалехьа гучаяьлаш я квартала план кхоачаш а я, шоллагІча квартале чотах къахьегаш йола участкаш, сменаш. Хьалха латт Исаева Полина керте латта № 7 йолча участка коллектив. Валови товарни продукци арахецара квартала план 23-ча марта кхоачашъяьй участке болхлоша. Съезда сийна кхы а дикагІа къахьегац а коллектив укх деношка.

Цул дукха тІехье ца юсаш къахьег цу участка коллективаца эхье даьннача Куриян Раиса, Хабалова Елизавета, Стрюйла Клавдия керте латтача участкай коллективаша. Валови продукци арахецара квартала план селхан кхоачашъяьй цар.

Швейно - трикотажни объединенена чуйоагІача цекашта, фабрикашта юкъе хьалхара моттиг дІа ца лецаш хьайоагІа укх шера фабрика коллектив. Шин бетта планал соагІа арахийца продукци 60 эзар сома маьха я. Арахецача продукцега дІабода мах лоабарах паччахьалкхенна кходаьд 31 эзар сом. Тегача хІамай дикал лакхъяра план 4,8 процент тІехкхоачашъяьй.

Металли материалаш кхо а еш цул чотах планал соагІа продукци арахецара московски ленинградски предприятей инициатива дог раьза хийна хьаллаьцар фабрика коллективо. Бокхха къовсам боаттабу хІамаш тегараша тай, кІадаш кходарь. ДІадехача шера 13 эзар сома маьха кІадех 11 эзар сома маьха шини кходаьд. Укх шера йиь эзар гергга метр кІада кходо лерхІ фабрика коллективо.

Наьха хьашташка хьежжа кердача моделех тег фабрика болхлоша барзкъаш. Укх шера кердача шин моделех арахеца йолаьй мийча наьха зечеш, иштта кердача шин моделах арахецаш а берий костюмаш. Кхы а дукха арахеца лерхІ укхаза кердача моделах барзкъаш.

Укх шера дукха за йоаццаш шийна иназде пневматически прессаш хьалай фабрика коллективо. Царех цхьаераша автоматически аьшин ток тІайга даьннача барзкъана, хІаьта вокхар—ер доладу. Хьалхарчул шозза-кхозза сихагІа кхоачашбу из болх кІаьна. Цул совгІа, цигІ бола беш а ер ду, лепамаш ду, фетенгаш дІадогІа машинаш. Цу гІулакхаша дикка лакхъяьй къахьегама оасарле.

Арахецача продукцена юкъе брак хулар дІадаккхача шерашка,— йоах фабрика керттерча инженера нов. А. Кожемякинас. Уж укх шера ца хилийта лаьрхІар коллективо. Хьалхарча квартала цхьа моттиг кийсьеннац фабрикерча бохлочо брек а я сакхат доецеш продукци арахецаргья яхача аттестата юкъера талон дІаьккха. Ийдертошкара дукха кьахтатиш ух фабрика коллективо арахийца продукци могаш.

Уж къахьегама толамаш доакача деннара къаьлийгад хІамаш тегараше Запорожец Надеждас, Корниенко Любас, Сахарьянц Асяс, кхычар. Цар технически отдела тІахьожам боацаш дІалу шоаш тийга кІамаш.

КПСС XXIII-ча съезда сийна квартала план 28-ча марта кхоачаш а еш съезда боли беча хьалхарча деношка апрель бетта чотах арахеца лерхІ фабрика болхлоша массехк эзар сома маьха продукци.

Б. КОСТОЕВ.

Бешамашкара балхаш сихденнад

Дукха гІулакхаш да хІана Грозненски района № 3-ча сомийбаьца заврий совхоза бешамаш леладерий. БІаьсте йоаллашехь гаьнашта зулам дераш дуъхьал къовсам доаттабе болабеннаб уж. Дукха низ бола кхокхимикаташ я царга. Царех кхетамца пайда а эцаш агронома Харитонова Лидас кулгал а деш гаьнашта ядохимикаташ тохаш боахк уж.

Гаьнашта зулам дераш дуъхьал деш лоача балхашта укх шера механизаци яьй. ХІара дешна совхоза бешамашта молхаш тохаш ОВТ-1 яха молхаш етта установкаш а боахкаш 5 трактор хул. ДикагІа бола механизатораш ба уж балхаш деш. Къаьстта дика къахьег трактористаша Троицин Александрен Миронов Михаилен. ДІаладача шера гаьнашта лазар на кхетийтара, даь балхаш толамца чакхдахарах ВДНХ дипломаш елар царна. Кхы воагІа бац цар болх укх шера а. Задани 7 гектар йолча хІара дена 8 гектар обработка ю цар.

Царел тІаьха ца биса гІерташ къахьег къонача трактористаша комсомольцаша Литвиненко Володега, Нешадимов Анатолей. Нормаш хІара дешна тІехкхоачашъе цар. Доацача хана 200 гектар хулача беша обработка яь баьннаб механизатораш.

Уж балхаш сиха а дика а чакхдаха вІаштІехьдоал гаьнашта етта молхаш кийчъяра балхаш механизаци яь хиларах. Из болх бу «Точка» яхача установка. Эшача тайпара кийчъю цар цунца ядохимикатий раствор, кхо саг мара вац цу установкана гІулакх [illegible].

Ядохимикаташ тоххашехь гаьнаш йоІаш ба бешамаш лелараш. Чагиев Русланен Жерновицкая Мариеен кулгалдеча бригадашка уж балхаш дaь даьннад. Гаьнаш дика яІа хоаш ба болхлой П. Шевченко, Н. Комарова, Н. Бурматов, кхыбараш.

КПСС XXIII-гІа съезд хьаеллача денга гаьнашта молхаш тохилга а уж йоІнаrа а чакхдаккха лаьрхІад бешамаш лелараша. «Из да парте съезда оаха луш дола соагІат», — йоах цар.

А. ПЕНЬКОВ.

ХЬОНА, ДАЬХЕ!

КПСС XXIII-ча съезда баха боагІача тайпара накъабахар духьа социалистически яхья юкъе а баха, хьайбай продукташ йоккхара хьалхарча квартала план 25 марта кхоачашъе аьнна декхар тІайицадар Советски района къахьегамхоша. 1-ча квартала план кхоачашъяьй ханал хьалха, 20 марта: дулха — 110, шурийна — 108, фуашта — 111 процент. Паччахьалкхенга хьайбай продукташ дІахо йоахкаш я.

* * *

Наьсарен района къахьегамхоша рапорт лу КПСС XXIII-ча съезда сийна тІамйца социалистически декхараш кхоачашде хиларах. Паччахьалкхенга хьайбай продукташ йоккхара план 1966 шера 23 марта кхоачашъяьй: дулха—133 процент, шурийна—105, фуашта — 100 процент. Уж продукташ хІанз планал соагІа йоахкаш латт.

КПСС XXIII-ча СЪЕЗДА ДЕЛЕГАТАШ

АПРЯТКИН С. С. — КПСС Нохч-ГІалгІай обкома хьалхара секретарь, Социалистически Къахьегама Турпал.

АЛМАЗОВ И. А. — Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель.

СИНЕЛЬНИКОВ С. В. — КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

СССР Конституце 34 статьяга а «СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамий хьакъехьарча Положене» 24-чеи 26-чеи статьяшка а хьежжа СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1966 шера 22 мартерча Указаца 767 хоржамий округ вІашагІъеллай **Союза Совете** деча хоржамашта, цу дакъе **Нохч-ГІалгІай АССР-е гІолла:**

415. Грозненски хоржамий округ (Центр — г. Грозный).

Город Грозный.

416. Гудермесски хоржамий округ (Центр г. Грозный).

Город Гудермеси ер районаш: Ведана, Гудермеса, Надтеречни, Наурски, Нажай-Юрта, Советски, Шаьла, Шелковской.

417. Сунженски хоржамий округ (Центр — ст. Орджоникидзевская).

Город МалгІабики ер районаш: Ачхой-Мартана, Грозненски, МалгІабика, Наьсарен, Сунженски, Урус-Мартана.

СССР Конституце 35 статьяга а «СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамий хьакъехьарча Положене» 25-чеи 26-чеи статьяшка а хьежжа

СОЮЗА СОВЕТЕН КЪАМИЙ СОВЕТЕИ ДЕЧА ХОРЖАМАШТА ЙОЛА ХОРЖАМИЙ ОКРУГАШ ВІАШАГІЙОХНАР

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1966 шера 22 мартерча Указаца 750 хоржамий округ вІашагІъеллай **Къамий Совете** деча хоржамашта, цу дакъе

РСФСР-е гІолла:

7. Грозненски хоржамий округ (Центр г. Грозный).

Дагестански АССР, Нохч-ГІалгІай АССР, Астраханска область.

Нохч-ГІалгІай АССР-е гІолла:

668. Ленински хоржамий округ (Центр г. Грозный).

Город Грозне Ленински район.

669. Заводской хоржамий округ (Центр г. Грозный).

Город Грозне Заводской район.

670. Октябрьски хоржамий округ (Центр — г. Грозный).

Город Грозне Октябрьски район.

671. Старопромысловски хоржамий округ (Центр — г. Грозный).

Город Грозне Старопромысловски райони Надтеречни райони.

672. Грозненски юрга хоржамий округ (Центр — г. Грозный).

Грозненски райони Шаьла районера Аргун яха поселоки.

673. Гудермесски хоржамий округ (Центр — г. Гудермес).

Город Гудермес а Гудермесен Нажай-Юртен районаш а.

674. Наьсарен хоржамий округ (Центр — Наьсарен-Вокзале).

Город МалгІабики МалгІабика а Наьсарен а районаш.

675. Наурски хоржамий округ (Центр — ст-ца Наурская).

Наурски Шелковской районаш.

676. Сунженски хоржамий округ (Центр — ст. Орджоникидзевская).

Ачхой-Мартанен Сунженски районаш.

677. Урус-Мартана хоржамий округ (Центр — Урус-Мартан).

Советски Урус-Мартанен районаш.

678. Шаьла хоржамий округ (Центр — Шаьла).

Веданен Шаьлен (Аргун яха поселок йоацаш) районаш.

ПАРТЕ ТРИБУН

С. М. КИРОВ ВАЬ кхоана 80 шу дуз

Ленинградски большевикийн куьйгалхо, Политбюро член, цул тIехьа а ВКП (б) ЦК секретарь а Сергей Миронович Киров хиннав парте боккъонца вола трибун. К Москве партийниц съездашка, конференцешка дийй, е Ленина городе, коммунисташта е комсомольцашта, болхлошта, е колхозхошта юкъе дей а — Кирова деш дола къамельа ерригсоюзни лоархIаш хулар.

Къаьстта лоархIам болаш хулар из ленинградцашта. ХIанз а Нарвски заставa балхлошта дагадоагIа «Красный путиловца» клубе Кирова дав къамаьл. Цу хана заводе кийчлуш бар тракторaш серийно арахецара, шера 3 эзарнегара 19 эзарнега кхачалца. Чокка, ха ца йоаеш да дезар из. Из дIадехар нехно. Керда, дика Iалашъяь цехаш эксплуатаце дIахтелаш яр. Поточни производство пламах лаьрхIача тайпара сиха вIаштIехьъялацар. Кхы а халагIа бар ца теша, масса хана кадa вах.

Цу лехошка Киров каст-каста хулар заводе, цехашка, тракторaш ечарна юкъе бийсаш йоахар наб ца еш, вах боввa а боваш, дика кхетадора царна эцараш, халонаш.

Оратора деррига техкадар, деррига лоархIам баьбар, хIаьта цу хана тийна ягIача зала кхаар диллургдоаца дешаш: «Хац сона, атт эзар программа кхоачашъе технически шо кийча дий, бакъда коммунистически лаьрхIача цу хIаманна кийча да шо, из кхоачашъярал сонгIа, из тIехкхоачашъе могаргда шоана; хIана аьлча цIе путиловцаш да шо». Конвейера тIара Iоьлар 12 эзар трактор, шера арахеца лаьрхIача 10 эзарнена метта.

ХIаьть цунна тIехьарча 1931 шера заводо кхоэза дукхагIа елар тракторaш — 32 эзар машин.

Кирова къамаьл геттара чIогIа гIа нах кхетаба могаш дар. Из шиа хьахулар ленинца йоккхача изейностах, цхьаккха хIама толхавергвоацаш из нравственно цIена хиларах, халкъацарча буввамах. Из дхьалла хана хиннавац фунагIзаь а болхлошца тагIерташ, из масса хана царга бакъдар олаш хиннав, цкъаза ю санна кра, бакъдар олаш. Болхлошта гуш дар из шоай новкъост волга.

Къахьегама Дворецe профсоюзни конференци. ХIа аьнна Сергей Миронович хьакхоачашехь болхлоша дехар дир цунга къамаьл де аьнна. Хетара къаьлвенна вар из, шортта дора цо хъамаьл, залера цII йист хилар. «Миронычe сакъердамегIаI». Стулаш цIайзар, гонахьа пах хьайра. Массане бIаргаш лоаш вар из гIалат пийгара далийтар. Киров цхьан юкъа сецар, тIаккха велакъежар. Керда деш санна доладир шийн къамаьл.

Киров вар масса агIора образованни, тамаш алла дукха дийша саг. (Цун библиотекий дар 20 эзар том). Массадола хIама Iалаьмате дина хоьра цунна. Докладаш, къамаьлаш де чIоагIача бехктовхамна кийчлора из. ЦIагIа гIолла йист ца хулаш, букъа тIехьашка е кисашка кулгаш а дехке лелар. Сибирски подполье дена шийн новкъост волча М. А. Поповга цкъа Ленинграде аьналав цо бийсанна набарагIа совавоал со, дегIа шийла а хийте. ХIаьта трибуна тIа Киров воалар сабаре волаш, цул оал тIа-тIа чIоагIлора.

Къамаьлаш каст-каста дора, бакъда, уж ца дича ца воалача хана духхагIча даькъе наха вланяи еш йола тайп-тайпара кхы формаш дикагIа хетар цунна.

1933 шера февраль бетта ВКП(б) ЦК-ах ЦКК-ах Пленуми хиина цIавоагIаш Киров духьаьл воахалера «Красный путиловец» яхача заводе вахар. Шин бетта 300 эзар поршневи гIозараш не лезаш яр завод, бIаьстах балхаштa кийчлуча тракторaшта эшар уж. Бакъда, завод хала бетта 60 эзар гIоa мара хуш яцар. Сергей Мироновича къамаьл дир боахама кулгалхошца, партийни вожакашца, инженерашца, поршневой гIозарий пеха участка станочникашца. ДIа а дийцар хьа в лайцар. Пайда хулаш далар. Мичча беса хьежача а холаш дар программ кхоачашъюларгIоацилга. Митинг гул а хь наьха дегаш ураоттадергдола къамаьл де мегаргдар. Бакъда, Киров кхеташ вар из хIана доагIаш доацилга. Ше Iалихха юецаш цо дехар дир кхы а кхы а уйла е, чкъита из гIулакх вIаштIехьдоаккхаргда. — «Хой шоана, новкъостий, аз политбюронеи правительствaнен дош из ленналий Ленинградe запасни частеш яра программ кхоачашъергья аьнна». Из дIавахар, бакъда дIа а ца волаш укхаза волаш санна хетар из. — Задания цIейийкъар тайп-тайпарча участкашта. Из кхоачаще гIертаи цхьаннахьа, керда бахкача болхлошта юкхе опыт йола производственникаш оттабора, вокхазахьа бийсаш а йоахаш мастераш латтар станокашта юкхе е гоьзала новкъостал дора. Е цхьайолча моттигашка отпуске бахараш юха балха тIабехар. ДикагIболча токарaша массехк дийн бийсен доаккар заводера ара ца боалаш.

Ханал хьалха дIадахийтар 300 эзар поршневи гIозарaш. Хало тIаэттача хана меттел молагIча хана а хоьра Кирова нах дIакхетабе, тешабе, цар хьинар айле, дог ураоттаде.

Хьалхарча пятилеткай шерашка металлически завода директор хиннача, кадровa питерски болхлочо И. Н. Пенкина дагайоагIа е эпизод. Дукха хIама карагIдаьлар завода турбиный производство кийчъеш. Бакъда деррига хинар вIаштIехьдолаш. Болхлошта дега хала хетар, уж цулухьа октябрьски цIей деадеш а чIоагIа дог айдеино бацар. ЦIаьхха демонстраце сийрдаьлар балхлой юкъмараш; вах гIадбахар. Фу дар хинар? Ерригача Гостиния доара дIоахкала хьалтеза доахар дикагIа болча турбинаш ечар портреташ, массанена гуш йолча транспаранта тIа дахаь дар: «Мехка бовза беза шай турваллаш».

— Тхога тIехьагIа аьлар, — из де аьннадар Мироныча, аьнна. Цун беза бар тха дог ураоттаде.

Цу хана воккхачоа а дIалиттачоа а хоаш дар цIи хезача Доккхача заводашкей гIишлошъечей фу дешъ да. Царех дукха дувцар, дукха лоара. ХIаьта а дукха предприятеш, бIарча халкъа боахама отраслеш хьолеш яцар. Цу хIано пайда ца дулга, из пийса доацашта дIа а яхийтадел 1932 шера обкома пленуме чIоагIа хоастабир Сергей Мироновича дхьу тедараш, торфяникаш, кирпичи ераш, огнеупорaни кIира ераш, цар тъахьегаш — уж боцаш хила йиш яцар индустри, е дIаэшгвар а е йоккхвар а аьнна. Каст-каста кхоачамбоацараш баьзаи долаш беххе беш уж бале а профсоюзни советски аппарате, коммунальни боахаме, торгове тешаме къахьегаш болча наьха ескй деш вар Киров.

Социализм хьалъеча керайоагIаргьарий-теш участок Кирова ца зувен, цул тертал тIа ца боаша, боккъонца йола влияни ца хулаш. Цунна цхьайа дале цул уйлай, предложеней, хьанальний хертера тема яр юрта бехкаиен промышленностей экономика.

Экономе режима духьа, материалаш, средствaш, бедал кхоар, рентабельноста духьа доаттабу къовсам шоай дехкар доархIаш ба ленинградски большевикаш, хьалха латта балхлой. Тамаш яц царна экономически хьисапе дола дина гIуллакхаш карагIдийналга. 1930 шера аьлин Карл Маркса цIерахча завода болхлошa контрольни цифрашца оттадаьчул дукха дукхагIа дехкараш тIаийпар — керда шоай промфинплан оттайир. Цигара дIалоладелар ахкача экономически боарамо, пачхаьлакхен декхараш кхоачашделга духха фабрично-заводской коллективaш кхо а волаш.

1931 шу доладуш ленинградцаш дIахо балар — вIашагIъетхар пачхаьлакхенна пайда хуш йола хьалхара хоарасчетни бригадаш. Шу дьыча уж санна йола бригадаш 26 эзар яр, хIаьта цхаш а пул сонгIа «Светлана» «Севкабель» санна йола йоккхий хозрасчетни заводаш а хилар. Из хина гIулакх хьадлаьнар беррагача мехка. цхьан шера хьахилар 150 эзар хозрасчетни бригада.

Кирова йоахар: «Вай йоккхача партийни организа массайолча звеньяшка, вай йоккхача советски аппарата звеньяшка чIоагIагIа, шерагIа ленинизма принципаш юкъейоаллайойа, социализма позицеш чIоагIъярей шеръярей болаш чIоагIагIен тешамегIен хургба».

Массаболча къахьегамхошта коммунистаьте, комсомольцашта кхетам бовзра лаа лерIар Сергей Мироновича марксизм-ленинизм Iомаврах. ШIаьхо а кхы цIаькха а их аз хIоарга гIалат дергда вай нагалха санна коталанна хиле не гIорт марксистско-ленински теори Iомаелга кIезигагIа аш аьнна вайна хете. Вай декхарийла да хIара мероприятиш — сецам, решени, декрет берригача наха, парте кугIаре барана а, парте боацача къахьегамхошна а кхетаергIоаш йола идейни ленински дард йолаш хилийтар.

1926 шера Киров Ленинградe вахийтача хана, партдешара гIулакх дина вIаштIехьдаьккхад аьрга хетануш дар. Сергей Мироновича цкъа аьнначa тайпара, дешара юкъе дукха нах бар корта гIъунзабоннйтaш. ПIаьта дIа юкъе а вала хьежача гучадаьлар наьол нах дешара тIаунзара юкъе дукха кхоачамбоацараш долгa. Уваш, цхьбараш Iомабе болабалалехьа лоаш а Iомабе беваш, дукха хIама хоаш бацар хьехархой. Из «сохватка» яккхаргIоацаш Кирова аьнначa бесса, партдешара сетъ кIезигийр, ерригача методикагa юахьежар: лекционни балха юкъе дола пайдана волнараш дIадаьхар.

Культура дворецаш цIеноши, фабрично-заводскийе районниш клубаш мелла дукха хьахуле а дукхача наха алиани яцар цар: цаногаш бараша, инвалидашта, бакхача наха, цIен-поаношта. Сергей Мироновича хьехамах лоархIаме политически кампани йир, кердача событех дукха нах бахлача моттигашка дIакха бахьар агитаторaш. Шоай отчетaшка беседашкеpаша белгалдоахар шоаш ухача наха эцараш, царна хетараш. Уж отчетaш йоцар партийни организацешка. Царех белгалъярaш ВКП(б) обкоме йоахийтар.

Массово-политически болх дIахьеш яр обкома агитпромотдел. Структурен цIин каст-каста хуйцалора, бакъда агитпром обкомовски аппарата чIоагIагIа йола звено а йолаш лесаш яр. Кирова дена бIарг кхоабар цу звенога.

Обкома агитпрома директивни бахкад сонгIа организационно-методически болх а бора.

Пропаганда, агитаце, партийно-политически дешара формаш ца цхьана гаьнача экскурсешка, театрашка, музейшка культпоходаш елга вIаштIехьдаьккхар.

Уж деррига керда хIамаш дешдар Кирова предложенех, цул хьалхенца. Дукха хIамаш дора агитаторaш кийчбара. Болхлоех бола агитаторашгIмассовикаш Iомабора предприятешка а Володарски цIерахча, Кирова инициативах вIашагIъелачa, агитаце институте а. Киров дани хьожар агитаторий балхага, нахуле йоахо йора уж идейно а культурно а дегIабахкара. Царца вIашагIкхеташ, царна кийсгу хьеиаш юецаш хьехаш тешар. Шин хана СССР халкъа артиста Б. П. Корчагина лаьцая Сергей Миронович когхоевй вахара йолча «Ярость» яхача пьесага хьожаш зале гулбеннaчар из пьеса тIа хIинта аз зувш хиннaлга. Цул тIоьхагIа рекомендацеш лора агитаторашта лоархIам болча пьеса чулоацаш пайда эца.

1921—1925 шерашка Азербайджана Компарте ЦК секретарь Киров хиннача хана бакински болхлошa йоахар хIара цул къамельях, хIара цунна вIашагIкхетарах хьалха ленински урок, ленинизма урок. Кхы дукхагIа из ала метаргдоаш дар Сергей Миронович Киров а Ленинградe баьча балхах. 27 марта гIорваьина вола партийни пачхаьлакхени деятель Сергей Миронович Киров ваь 80 шу дуз. Советски халкъо вай Iалхен гIорваьина волча патриота, боккъонца волча ленинца цIи массахйа дега чу лоаттаергья, из цхьайна хана йицдургьац. («Агитатор» яха журнал, февраль, 1966 ш.).

БОАХАМ ТОАЛУШ ЛАТТ

МалгIабика районa «Ингушский» совхозe дукхача доакъоех латта боккха боахам ба. Укхаза тоалме дегIаух алаташ, технически культураш (гидуаргаш, шекара свекла), баьца дааранш, сомий беннаваш лелар санна дола лаьттанцара доакъош. Хьайбаех совхозe дукхагIа дийбараш доахан, хьаккарч, жа да. Боахамера керттера, специализаци еш дина дакъа — дукхан журийнеи лаьрхIа хьайбаш леладар.

Юххьанна вIашагIъелaлча хана дена (1957 шера август) 1965 шерага кхаччалца «Ингушский» совхоза финансово - боахама гIуллакхаш шерра-шера баланс эсние йолаш чакхдийннад. Совхоза хьайбаш лелaдерашта хьалха а ца хези хIара шера бIаьн хьарaш сома маьха хьайбай продукташ ясар, продукцега дIабола мах пламалхчул шозза — кхоза дукхагIа бар. Боккъонца дIадахача цхьан сома лоархIаш йоаккхаш хина продукци сов кIезига яр. Нагахьа санна дIадахийтача цхьан сома лоархIаш лаьттанцара йоаккхаш хина продукци: кIа 1 соме 55 кепиген маьха, борц 2 сомеи 10 кепиген маьха, хьажкIаш 1 сомеи 10 кепиген маьха, дуга 1 сомеи 12 кепиген маьха, гидуаргаш 3 сомеи 29 кепиген маьха, шекара свекла 1 сомеи 34 кепиген маьха хиннаяле а, совхоз бIарчча хьанийцача яьккха хьайбай продукци юкъера лаьрхIача 50—60 кепига маьха мара яцар, дIадахийтар цхьа сом долча метте.

Хьайбай продукци яккхарга дIабода мах лакха хиларах хIаьта из бахьан долаш шерра-шера зенаш хиларах доккхагIа дола дакъа продукци йоаза хьа ца яккхарга кхоач: цунна юкъедоагIа хьайбаш доош, Iаьхара дусаш, остдуваш хилар, хьайбаех хьахула фу эсала хилар, юртбоахамера се хьайбаш вIашагIтохара плах кхоачаш ца еш хилар, шура яккхара, дулх тIадоттадайтара, тIа даккхара оттаяь машинаш кийчаи ца яр.

Продукци яккхарга дIабода мах лакха хилар а зенаш хилар а укх бахьанех дар: доакъарий бала эсала хиларах, лийчдеши тIаозаши дукха мах бахийтар бахьан долаш доакъараш деза хиларах, продукце единица яккхарга сов дукха доакъараш дIадахийтарах; хьайбаш лелaлеча фермашка халача балхашта кIезига механизаци яь хиларах; шура дуча доахана, дулх, тIа дуча жа, дукха лаьрхIа кхозбача хьаккарчий фу тоадара бен бола зоoветеринарии племенной болх во вIаштIехьбаьккха хиларах; юртбоахамерa хьайбаш лелaде, клаба, цкорa гIулакх де жертIа хьалаш ца хиларах.

Хьайбай боахам рентабельно лелабора гIулакха кIезагача лоархIаме дац хица кхоачамбар, дIаьна аьнча хьайбашта, къаьстта а деттача доахана, хий мелаар, цар продуктивность лакхъяра шоллагIча лоархIамера гIулакх да уж кхабартора юханикхача. Хий Iалашлар «Ингушский» совхоза хала проблема хиннай, хIаьта а я. 10—25 километр гаьнара тракторaшцех автомашинашцех тIаозаш да из хьайбай фермашта. ХIара шера аккха цхьан хах 27.000 сом тел «Ингушский» совхоза «Малгобекнефть» мехкаьтта промыслови управленена. Хий тIаккхаьа селлара хала хилар бахьан долаш хьайбашта хан-ханнаьла хий мелалаш, къаьстта а жа фермен цхьалолча дакъе доалана фермен, хIаьта из чIоагIа IаткЪ хьайбашкара продукци яккхаран цар уналцIеноннен. Цу тайпара, хий Iалашдера кIезигача лоархIаме дац совхоза финансово - боахама гIуллакхий балансана юкъе.

КПСС ЦК мартовски (1965 шера) Пленума исторически решенеш араьяннатул тIехьагIа «Ингушский» совхозе дIалаьккхар финансово-боахама гIуллакхашта ше массала а тIехьаесаш хинна хилар. Совхоза шера баьча балхах 1965 шера енначa отчета тIа 1835 сом пайда хатт. Из сел дукха ахча деце а, укх яйс шера зенаш хулаш хьаббенача боахаме тIехххьара шу пайда а хулаш чакхдаккхар — из лоархIама гIулакх да.

Зенаш хулчарa хьак а аьнна, «Ингушский» совхоза юртбоахама гIуллакхаш цIаьхха тоалла долалалара малая халагIа да? Миште хьахинвад уж пайдаш?

1965 шера пайда дукхагIа луш дараш боахана лаьттанцара доакъош хиннад. Совхоза пайда беннаб: яьта культурaшка — 19471 сом, баьца даарашка — 2662 сом, сомий беше — 3474 сом, шекара свекла — 53181 сом. ХIаьта беррига а дIайийнача хIамаех баьнна пайда — 78788 сом. Совхозо дIаяхча хIамай хьуакъам дика лакхбелар: хIара гектара тIара пламах 16,7 центнер даккха дезаш хинна алат 18,1 центнер даьккхар, пламах 140 центнер яккха езаш хинна шекара свекла 166 центнер яьккхар. Иштта, тоьла лакхбелар лаьттанцара йоала продукташ хьарга дIабода мах а, масала, кIа цхьа центнер яккхарга дIабаха мах 2 сомаи 94 кепиги мара хиландар, пламах бахийта лаьрхIа хинар 3 сомеи 71 кепиги болча метте, муххага пламах дака дезар 3 сомеи 71 кепиги дар, хIаьта, дIадахар 2 соми 94 кепиги, гидуаргашка даха дезар пламах 5 соми 34 кепиги, дIадахар 5 сом, н. кх. дI. Юртбоахама культурaй хьуакъам лакхбаро торо хилийтар лаьттанцара йоала продукташ пачхаьлакхенга дикка дукхагIа йоккха. Масала, пламах пачхаьлакхенга дикка дезаш хинна алат 49690 центнер мара доацача метте боккъонца дехкар 60131 центнер да, цу даькъе кIа санна йола лоархIамера кхачен культура пламах 20.000 центнер йоккха езача 35954 центнер еххар, шекара свекла 30.000 центнер йоккха езача — 57.620 центнер. ХIаьта вокх культурaшта а йоаза кхоачашгъьай план.

Хьайбай боахама дерригача доакъошта, вокхарашкара дIаяккхача, дIаяхача шерашка а санна зенаш хулаш чакхдаьлар 1965 шу. Доахан лелaдарах 27709 сома ца хилар, хьаккарч лелaярах — 25562 сома.

Хьайбай продукце единица яккхарга пламахчул сонгIа дукха мах дIабахбале а, продукци йоаза хьаьлккха йоацашехьа а, боъо йоацаш — леш а доалеш а дукха хьайбаш тIерадийнналоаллашехьа а, «Ингушский» совхоза хьайбаш лaладераша дIаяхача шерашкарчул, къаьстта а 1964 шерарчух дикагIа аьттув болаш чакхдаьккхар 1965 шу. Тхангара дIаяккхача, массе тайпа продукташта пачхаьлакхен план, кIезиг-дукха тIех а еш, кхоачашгъьай совхозо. Хьайбай боахамa 1964 шера дахачул 43.726 сом кIезигагIа дахад ахча 1965 шера. Аьккха доахан кIезигагIа дойтара доалари бахьан долаш хьайбай боахамта дIадаха ахча 23.710 сом кIезигагIа дир совхоз. Юкъера лоархIача шера 200 етт тIаккхийтар совхоза, ерригa йоаккхаш йола шура 365,2 центнер дукхагIа хилар. Деннен бийсаннен юкъера лаьрхIача хIара бежана 108 грамм дIалеттаденнад дулх, хIаьта доаханна тIаккхийтта деррига дулх 1964 шерарчул 398 центнер дукхагIа хиннад, 100 Iатта лоархIаш 12 Iасилг дукхагIа даьд, хIаьта, 100 жийна лоархIаш 16 Iахар дукхагIа баьб. Доош дола хьайбаш 1964 шерарчул кIезигденнад 1965 шера: доахан — 26 бежан, хьаккарч — 377.

Цу тайпара, шоай гIуллакхаш кIезиг-дукха тоалаьд совхоза хьайбаш лелaдераша, пачхаьлакхен декхар царна тIаллсадале а.

Хьайбай боахаме хинна зенаш дIаювча хIамаех, къаьстта а алатaи шекара свеклахи болача пайлаца юхаметтаоттадаьчул тIехьагIа, «Ингушский» совхоз, ше вIашагIъелача дене аьнкхача нийс шу сонгIча хана эггара хьалха пайда болаш шу чакх а даьккха, республика рентабельни боахамашта юкъе ихай.

Из эггара хьалхара толам дIабиIбара а дIахо йодача хана из еобахIара а совхоза дирекце, партийни организаце, ерригача коллективо, СССР халкъа боахам дегIаккхувлара пхе шера пламаш йолча КПСС XXIII-ча съезда Директивай проектага хьежжа, дукхха мероприятеш чакхъяха лаьрхIад совхоза производства деррига доакъош айдар духьа.

Дуга хьунхъам дукха луш «Ингушский» совхоз йоьттанна дина хулаш культура хилар тервал а деш из культура дIаяниш дола лаьттаи дукхагIа хилийта лаьрхIад 40 гектарaгара 100 гектарaй кхачаш. ХIаьта цунах совхоза 25.000 сома пикагIа боацаш пайда баргба. ДIатесса 5 гектар тIа хохаш дIабе а дукхах 3 эзар сома пайда бе а лаьрхIад. Хьалха хьадоала баьца дааранш дукхагIа дIа а дийна 5 эзар сома пайда бербболаш ба.

56 гектар сомий беш я сейнаш, цунах сов луш йола гаьнаш дIалгIаш 10 гектар я, хIаьта цигара 10.000 сома пайда ба а лаьрхIад. Иштта лаьрхIад шекара свекла санна йола пайданера культура 300 гектара тIа дIае а 60.000 сомал кIезигагIа боацаш пайда бе а.

Гидуаргаш экономически гIойланагIен МалгIабика районa хьалаккха дина хьувнъаши йола культура хилларах тарра дукхагIа дIае йоагIаш я 2200 гектара тIа дIаюергIолаш я я, хIаьта цунах 170.000 сома пайда баргба совхоза.

Хьувнъам лакхбера чIоагIа тIейдана дола хиш дехка лаьтташ дукха а дукхагIа дIадургдалаш да. Совхоза йиъ а отделене хан-ханнаьа болх беш хургья кхашка хий деттa установкаш, иштта харшашка гIолла хий дулларгда 750 гектар долча лаьтта, хIаьта цунах 400 гектара тIа хIанаве а хий делла даьнаьд. Из бахьан долаш тхаьь атт процент тIаккхетаргба хьунхъам.

Совхоза эггара эсала дола дахка долаш дуc хIане а зенаш деш бола хьайбай боахам. Цуа керттера бахьанаш да: хIане в къоаста ца еш латта хий Iалашдара проблема, фермашка деча халача балхашта механизаци яь ца хилар, доакъарий бала эсала хилар, юрта боахамерча хьайбай продуктивность лоха хилар.

Уж белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара совхозe йоагIаш йола мероприятеш чакхъяха лаьрхIад, эггара хьалхарча вуIаннa — массе тайпарен даргIен доакъараш лакхе а деш тоаергIолаш я доакъарий бала, хIаьта цу гIулакха фермашта юкъе моша баьций конвейер хилийтар духьа вIашагIйоххаш я севооборотай. Шийна мах ца доакъараш ше дIаедергда совхозо вIашагIъяьь бобовоалакени баьцаш дIаера четих, хIаьта иштта дукхагIа дIаюргья фула лаьрхIа культураш. ХIайбаш лелaдеча доакъой продуктивность лоха хилар цIендаль дIадалахар духьа фермашкара зоoветеринарни болх тоабеш мероприятей бIарчча комплексе чакхъяьккха лаьрхIад.

Соахка даьгIенашка доахан дожадарах пайда баьлар совхоза, цудухьа укх шера дукхен дарегIен доакъараш долча альпийски даьгIенашка 1200 бежан (совхкарчул 500 бежан дукхагIа) дажа дахийта лаьрхIад, хIаьта цунах совхоза цIена пайда 54.000 сом хургба.

Хьайбаш лелaдеча фермашта хий Iалашдарен цигарча халача балхашта механизаци ярех дешаш «Ингушский» совхозага шийга кхоачашъюлургIоадаш йола проблемаш я, хIана аьлча дукха ахча а дехийташ доахана капитальни гIирсаш хьалдарцен артезански гIуваш ахарцен юваенна а уж, хIаьта цудухьа республикански организацешкара новкъостал доацаш совхозe шийна кхоачашъюлургIоадаш а яц.

М. ИНАРКИЕВ,
зоотехник.

ЯХЬАИ КОЛЛЕКТИВНИ ДОГОВОРАШТЕИ ЮКЪЕ КЕРДАДАР

Социалистически ях а коммунизм дьалъяра техка йола метод, къахьегамхой сакхетами къахьегама хьинари къаьста хьагучадалар. Советски общества вахара юкъе тIа-тIа боккхагIча лоархIаме хулаш йоагIа из, производство дегIаяр сиххду ниа кхоача оатхал а нах кхетамца кхебара средство а махиллара.

ХIанз вай мехка шерра ювцаш латт халкъа боахам дегIаккхувлара пхе шера пламах йолча КПСС XXIII съезда Директивай проект. Къахьегамхоша къоабалду пятилетка керттера дсстанаш, хIаьта белгалъю заланеш кхоачашъе лаьрхIа шоаш хилар а кхайкаду. Пхе шера план ка маьхала а йовлаш кхоачашъяр духьа кхы а шерагIа йоаржае еза социалистически ях, из вIаштIехьйоахилга дикагIа хулийташ тоаде деза, хьалха латта опыт дукхха а дIа-са йоаржаелга Iалащде деза.

Ях вIаштIехьъяккхара юкъе цIенхашттара кхоачамбоацараш да. КIезига дац из къоастамболлаш долча гIуллакхашта делаеш ца хилар, цкъаза формина лелаеш хилар. Яхьа условешка белгалдеш хул дукхха а хьокхамаш, цо новкъарле ю наьха кизаш царех керттерарна тIадерадара. Кхоачамбала укла тIаакхийташ промышленноста къаьст-къаьстача доакъошкара хьалха латта опыт гулдахара, Iомайра, дIайоаржаяра. Яхьа хьалха латтараш моральни а материальни а хьалт-беваи болаш хилийтара деча гIулакхех пайда из кийбу хIава а.

Профсоюзни организацешта уж кхоачамбоацараш бIарга а гу, хIаьта боахама организаца цхьана уж дIадахара эша гIулакхаш а ду цар. Доал дехадара кердача хьалашка ях вIаштIехьйоахилга тоалара, из дIахо айара аьттув бола торонаш хьахул.

Министерствaши профсоюзий центральни комитеташи предложенеш къоастам бaь вIаштIехьа а аьха, цар дарда тIа СССР Министрий Советаи Ерригсоюзни Профессиональни Союза Центральни Советаи тIаийцаб промышленноста доал делга эргадаккхарца хувзадена социалистически ях дIахо дегIаккхувларах бола сецам. ХIанз вIаштIехьйоаккхаш я промышленноста доакъошка гIойяра предприятей, лоархIамегIарча производствай коллективаш керттера профессеш йолча болхлойи Ерригсоюзни социалистически ях.

Кердача хьалашка ях а декхараш да болхлойн гIулаккерча наьхен хьинар а инициатива а производственни пламаш кхоачашъяра, къахьегама овсарле лакхъяра, продукце дикал тоаяра, Iоадераш алсамдахара, хьалха латта производственни опыт мамогга дIа-са йоаржаяра тIаерзаелга. Яхьа доакъашхоша дIахо кхы а чIоагIагIа низ тIабахийта Iалащде дезаш да производства эффективность лакхъелга, керттерча фондех дикагIа пайда ийбелга, проектни мощностaш карaерзаелга, ахчан средствaш, материальни а къахьегама а ресурсаш кхоелген цар кхом беiген, боахама договораш боккъонца нийса кхоачашделга.

Промышленноста доакъошка гIолхара Ерригсоюзни ях вIаштIехьъяккхара условейи, порадкаш царза уж декхараш оттадаьд министерствaшен профсоюзни центральни комитеташен. Итогаш ергьяраш, хьалхара моттиг хьежаергьяраш, хьалха латтача коллективашта поощренеш ергьяраш а йоастIаш йола министерствaшен профсоюзни центральни комитеташи.

Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхача предприятей котъяьннарий коллективашта поощрени яра СССР Министрий Советаи ВЦСПС-еи карара кара тела 300 цIе байрах оттаяьй. Министерствaйи профсоюзий центральни комитетийи карара кара тела 351 цIе байрах а оттаяьй.

Карара кара телача цIеча байраккаца цхьана хьалха латтача коллективана ахчан преми а хьежаю яхьа доакъашхошта материальни поощрени яра. Котъяьнараштa юкъе шоллагIен кхоалагIен моттигаш дийцача коллективашта поощрени а кIезагагIча боарамерча ахчан премена. Цхьан хана, кварталe цкъа цу тайпара белгалъяккха йиш я промышленноста 1786 предприяти.

Промышленноста доакъошка гIолхара ях вIаштIехьйоах иштта сонаш республикай масштабашка. Цул условеши итогаш яра порядкеи чIоагIъю сонаши республикай Министрий Советаша республикански профсоюзий советашка цхьана. Дукхача республикашка оттаяьй Министрий Советийи республикански профсоюзий советийи а республикански министерствaйи профсоюзий комитетийи а карара кара тела цIе байраккаш.

В. И. Ленина хьех ях вIаштIехьъяккхара цул лелам дIахозабелга, цунах хьахула гIулакхаш вIаши нийселга, опыт е а торо хулалга, вIаши новкъостал лела хулалга Iалашлаца дара ца хилар. Промышленноста доакъошка гIоала ях вIаштIехьъяккхара форма эггара йиззагIа ленински положенешца тарлуш я. Промышленноста даькъе, цхьан тайпарча производстве да а да ях дIахоьяш хулалга, цунах хьахула гIулакхаш вIаши нийселга, хьахама низ дукха а дIабаржа йиш йолаш хилар.

ВЦСПС профсоюзашта хьалхашта оттаду ях вIаштIехьйоаккхилга эггара хьалха гIа предприятешкеи гIишлошъечей тоадара декхар. Пачхьалакхен социалистически предприятех йолча Положене тIа аьннад администрацe профсоюзни комитетаца цхьана ях вIаштIехьйоаш хилар, белгалъяьнначу хьалха латтача коллективашт бельрашт моральни а материальни а поощренеш яра йола торонаш. Цо гIо дергда предприятешка яхьа кулганцелга тоалара. Укхаза дукхагIа тоерг е ела цхьан тайпарча производства бригадаи шоай профессегIарча болхлойи ях дегIаккхувлара. Боахама кулгалхоши профсоюзни органашеи дайн предприятешка йоахо е еаш да коллективнии къаьста шо-шоайи декхараш къесталелгеи тIаийцелгеи, — цу тIа а производства резерваш йиззагIа хьагучаевргIолчеи юкъеухаргIолчеи тайпара. доал делалареи материальни поощренеи кердача системаца тоерек цу гIулакхашта пайда нийбергболча тайпара. Цхьабакъда керттера декхар — тIаийзаь декхараш кхоачашдара, хьалха латта опыта Iомава карагIдаьнараши дIалоархадара йола хьалаш хулийтадара, хIара коллективни болхлои производства хьала бехктокхаме хилара уйла лакхъелга, къахьегама дисциплина лакхъелга ба.

Иштта лоархIаме ба пламаши кхоачашъяр духьеи нах кхетамца кхебар духьеи лоаттабеча къовсама боккха низ хинна дIаэтта коммунистически къахьегам бахьанера болам дегIаккхулаза баргбоацилга белгаладаккхар. Из дикагIа вIаштIехьбаха беза.

Коммунистически къахьегам бахьанерча болама доакъашхой низаш тIадерзаде деза цIераш тахкийтар духьа лоаттабеча къовсама а доацаш, эггара дикагIа йола къахьегама овсарле хилийтар духьеи дерригача технико-экономически хьокхамий хьакъъяхьара пламаш тIехкхоачашъяр духьеи лоаттабеча, болхлойи гIулакхерча наьхен культурно-технически боарам лакхбар духьа, нах дика оамалаш йоаккхаш хургболча тайпара кхебар духьа лоаттабеча къовсама. Цо профсоюзни а боахама а органашкара дIалаха къахьегамхошта юкъера организационни, производственни, политико-кхетамца кхебара болх чIоагIагIа белга.

Яхьаи коммунистически къахьегам бахьанерча боламаи кулгаллар дикагIа хулийташ тоадера — профсоюзий лоархIамера декхар да. Деррига де тарлуш мел дар де деза доал леладарей пхе шера план кхоачашъяр духьа лоаттабеча къовсамен кердача хьалашка социалистически ях кхы а конагIа яржийтар духьа, из вIаштIехьъяккхара боарам кхы а лакхагIа айбар духьа.

МАССЕХК ДОШ аргда из коллективни договорех лаьца. Предприятешка боккхача лоархIаме да уж. ХIана аьлча цар тIа да шинна а агIоно тIаийду декхараш: администраце — болхлойи гIулакхерча наьхен къахьегама а быта а эггара дикагIдола хьалаш хулийтилга, алапеш вIаштIехьдоахилга, н. кх. дI., хIаьта болхлойи гIулаккерча наьхен коллективе — производственни пламаш кхоачашъелга.

ХIанз предприятей боккъонаш шеръяь йолаш, планировани дикагIа тоаеш латташ, производства экономически стимулировании болхлой материальни хьаштдолаш хилийтари чIоагIлуш латташ лакхлу коллективни договорий роль. Царех бизагIа пайда ецанза баргбац уж производства дешаш къесталара юкъе къахьегамхоша дакъа лувцилга шердара, къахьегамен быттен хьалаш дикагIа хилийтара, болхлойи гIулакхерча наьхен хьинар дIахо лакхдара, шоаш производства дай хилара уйла йолаш уж кхебара, бIарчча хьалийцача шоай предприяте толамаш дахарца дола цар хьашт чIоагIагIа хилийтара йола лоархIамера средство махиллара.

СССР Министрий Советои ВЦСПС-и 1966 шера 6 марте тIаийцаб «Предприятешка коллективни договораш утталарах» бола сецам. Цу тIа тергалдаьд боахам лелабара керда хьалаш. ХIанз шин агIоно тIаийцача декхарех шерагIа гуш хургья производства дешаш къесталара, къахьегам, алапеш, премировани вIаштIехьъяккхар дикагIа хулийташ тоадара, материальни поощрене фондех пайда нийбара, н. кх. дI. йола коллектива инициатива. Масала, коллективни договораш тIа хургья предприяте администрацеи профсоюзни комитетои цоашта еннача болъюний доаллонашка къоастам а баьттаь къахьегамен алапейи хешай хьакъехьара къоастамболлаш йола нормативни положенеш.

Коллективни договораш уттаду предприятеш дукхагIа хулийтилга оттадаьд. Из бола вIаштIехьбаккхар дикагIа хулийташ тоаелга белгалъяьд.

ГIулакх вIаштIехьдаккха леш, шин агIоно тIаийду декхараш дуцача хIана болхлойи гIулакхера наьхи производства рентабельность лакхъяра малагIа гIулакхаш чакхдоахилга белгалду, предприяте балха юкъера итогаш дикагIа хилийтаро къахьегамен быттен хьалашта, алапешта фу хулийтаргда, договоро администрацеи коллективни малагIа бехктокхам тIабулл ховргдолаш хIоаргара цар дух тIа бувргболча тайпара. Коллективни договор оттадарок шин агIоно тIаийдаь декхараш кхоачашдара болча балхок новкъостал доттале деза производства резерваш гучаяхара царех пайда нийбара, кхоибара режим чIоагIъяра, дукхха а болча наьха къахьегама творчество дегIаккхувлара эша хьалаш хилийтара.

ХIана шар да коллективни договор кхоачашлара профсоюзни боахамен органаша чIоагIагIа тIехьожаш доаттабелга. ТIехьожаш деш цар цунах дакъа лаца болхлойи гIулакхера нийн юкъеуйлах тийша да дукхача хьане. Цу гIулакхашта лаьрхIа белгалдаь да шин агIоно тIаийдаь декхараш кхоачашдара кхеташ администрацеи профсоюзни комитетои коллектива хьалхашка отчетaш ера а кхыйола балха формаш а.

Мехка гIоаьта дьаржа КПСС XXIII съезда кийчо ега, аьхар нов. Грошава, буксоцаш, чакхлелаш латт деррегача халкъа политически а къахьегама а лелал айдалара хоттаме. Съездал хьалхагIарча йишa юкъе хьинаре дакъа а лувцаш, укх шера хьалхарча квартала заланийн ханал хьалхагIа кхоачашъяь йоаккх дукхача предприятей, гIишлой, совхозий коллективаш, колхозий къахьегамхой. Из да пятилетка дика дIайоладаьр. Из кхоачашъелга — пилласнаш болча къахьегамхой, цар инициатива хьаьъаьла Iамаа дехаа хилара гIулакх да. Дукха а болча наьха къахьегама хьинар дIахо дегIа а кхувлаш, цар ламаалар хьаа в кхоабеш, тешаш йолча балха методех бизагIа пайда нийбеш, коммунизм хьалъяра деррига доагIашка кхы а дукхагIа толамаш воахаргда вай парте хьай хьийна оттадаь декхараш кхоачашдара.

(1966 шера 22 марта арадаьннача «Известия» яхача газета тIара).

Ювцаш я КПСС XXIII-ча съезда Директивай проект

УЙЛАШИ ГIУЛАКХАШИ

№ 3 йолча овощ-бахча даарий совхоза баьца дааран лелалоча бригадин бригадир йолча коммуниста Лидия Андреевна Сорокинас ший бригада членашца хIара денна йоьшу КПСС XXIII съезда Директивай проект. Производстве дукхахча участкашка яй Лидия Андреевна, хIаьта ше йа цхьанне коьчача йоттийг вахаца болхан а ю цо, агитатора дешо чуьнчу чIогIа къахьегара йола болхлочун дог-уйла айелта дага а кхоаш. Укх денощка бригада сортан звенош яхь лоаттаю КПСС XXIII съезда хьалхIаш дола къахьегама совгIаташ кийчдара. Бригада хIара болхлочо болхахча болайца дувц шоай гIулакхах.

— Тха яр коммунистически къахьегама бригада ма йий, — пудухьа цхьа коммунистически хьисайе къахьега а деза, съезд хьаеллача денна кийлейца накъа лахар дукъа, — йоах хIанз парникий балха бехктохаме йолча звеньевало Таисия Андреевнас. Парникаш лелаерах шоай низ малхоачча чIогIа къахьегаш ба. ХIанз укх болхх совхоза коллагIча отделенера лахьаргдолча помидорий хьалкхийта пикировка яра эша рамаш кийчъеш. Цу отделенео укх шерагIаш кходу хица йоалхьеча парникашка. Уйхала дика болх бу Мачукаева Лугае, ГIайтамирова Женхарата, Н. Попуйяс, К. Марченкос, кхычар.

Болха тIа вIаши новкъосталаш дара оамал йолаш бригада членаш бола дукха да я. Таисия Андреевнас тIаьхьожаш лоаттабу агротехнически гIулакхаш лертIа дейн чакхдахара, цо звенонарчара дьелаймаш а новкъостал а ду.

ХIанз бригаде йоакха терко ю парникий рамаш йоахьара йола ялгаш кийчъяра. Уж ю Валентина Лыгинос, Нина Недельенас, пенсионерка йолча Мария Алексеевна Хлебосолинас. Нормаш ийс-ийс хьае совча яр шийтт-шийтта ялга хьаю дийнахьа. Шоай бригада ший лерадеш ва тракторист вола Калаев Уна а. До массе а хана тIехьхоачашъялйттa кийчдара нормаш, юкхьанца ма баьца дарий культураш толашагIа агротехнически хIашашка дIайийнай, цийна тIа пои дилар техникехь кхоачашду.

КПСС XXIII съезда Директивай проекта дукха уйлаш йойт беррагча бригада къахьегамхошка, йаца аьча, еррига юртбоахама культураш, цар даькъе баьца дарий араш а тIедукха дукхагIа кхое еза лекхар а да хьалдашка оттадер. Екатерина Васильевна Стодоревскаяс йоах:

— ДурчагIа фу а тесса кхельар бина помидораш, хIаьта царех хIара гектара тIара 280 центнер а лаьттар тхона, 250 центнер лехха, лаьйна, тIаийца дейхар хиннача мотте. Фу тесса дIайийна помидораш кхеярах бокха пайда баьлар боахама, цо помидорашка дIалодар лохаир, уж дукхагIа хьаллийтар. Соакха тIа бригада фу тесса йийна помидораш кхеявар. ХIана, юртбоахама производство дегIайоалаярa керда резерваш лехара дехкар царте хьалханкa оттадаь долаш, фу дIа а тесса дIае еза оаха помидораш. Бригаде 18 гектара тIа фу а тесса помидораш дIаяьвлга лаьрхIад, царех хIара гектара тIара 300 центнер помидораш а йоахаргйолаш.

Помидорий хьунаш лакхбара хIанале фу а дукха гIулакхаш даьд Екатерина Васильевнай звенон коллективо. ХIара гектара тIа 25 тонн органически удобренеш 3,5 центнер минеральни удобренеш тайсай, помидораш дIае къоастальча участке ший хенахьа тIунал дIакъайлай.

Республикански баьца дааран лелалерий семинаре хинай Екатерина Васильевна Iай. Цхьайола опыт ший звено шкъехьолга лаьрхIад цо. Ишта, дурчагIа фу тесса ю помидораш минеральни удобренеш а ца тохаш йийнаяр. ХIаш бригаде гранулированни суперфосфат я.

Ший планаш я звеньевая йолча Феодосья Николаевна Космининай. Цо тIаийцад хIара гектара тIара 250 центнер помидораш яхара дехкар. Из хул планал 70 центнер дукхагIа.

— Тха бригада коллективо тIаийцад укх шера 2 миллион помидорий хьалт кхедара дола дехкар, — йоах коммуниста Лидия Андреевна Сорокинас. — Оаха даьхенна дош деннад хIара гектара тIара юкъера лаьрхIаца 250 центнер помидораш (планах 185 центнер йолча), 80 центнер баьца комараш (планах 10 процент дукхагIа), 25 центнер бурачаш (планах 21 центнер йолча) чуйна аьнна.

Цу тайпара да коммуниста Лидия Андреевна Сорокина керте йолча бригада коммунистически къахьегама бригада членашта дагадоахкараш а кхоачаде лерхIараш а.

Бригада членашта юкъера дегаг Iал балха тIа хинна а Iац. Эшаш ноттиг нийсъелча балха тIа бовцача хана а вIаши новкъосталаш ду цар. ХIаьта вIаши тIара хилар закон а хинна дIаоттад бригаде. ХIаьта бригадерча балха а вахара а лостам нийсбер коммуниста Лидия Андреевна Сорокина а я. Из ше а бригада членашна чIогIа ший деш, цо лахачуга ладувгIаш я, доагIар дIадоха кулгалхо а дог цIена новкъост а шо йолга цо дIахьехханаь.

Поп. Сорокина керте йолча коллективо шерагара шерага боккъала а башха толамаш доах баьца дааран кхедара, районерча баьца дааран лелаерашта хьокхам а телаш. Цу коллективо сийлена лелаю коммунистически къахьегама бригада сийлахье цIи.

И. ХОМЕНКО,
№ 3 йолча овощ-бахча даарий совхоза гидротехник.

ТОЛАМАШ ДОАХАШ

Октябрьски района мехкдаьттахоша беррига совоткан наха а, санна, чIоагIа уйла тIаллийта Iоша КПСС XXIII съезда Директива проект.

Семилетка деррига хьоакхаший хьакхехьа толамца кхоачаш а яь, бIубения кердача пятилетках чубекнаб Октябрьски района мехкдаьттахой.

1966 шера хьалхарча шин бетта телемеханизированни промыслаш ГIойт-Корта участкай коллективаша 101,5 процент кхоачашьяй мехкдаьттех гази лакхара план, хIаьта ГIойт-Корта участка хIанзалехьа а кхоачашдаьд КПСС XXIII съезда сийна тIаийца дехкараш. Къахьегама овсаре лакхьяра план цу шин бетта кхоачашъяь 106 процент.

Бурув деттараша а 100,3 процент кхоачашъяь план. ХIаьна хьалеш йолча ханах бурув деттача 77,4 процент хиннай, хIаьта мехкдаьттех гази йоаккхача — 89,6 процент.

Боккъала а башха толамаш даьхад гIишлоиъяра - монтажни участка коллективо, гIишлоиъяра - монтажни балха план шин бетта 183,1 процент кхоачаш а ши. Цхьан болхлочоа лоархIаш хьадешар 142,8 процент хиннад.

СМУ болхлоша шоай ницаца хьаьлай № 206 йолча скважинера мехкдаьтта гулду установка, хIаьта меловой мехкдаьтта гулдара долча гIирсий еррига комплекс хийча а яй. ХIанз № 177 йолча скважина чура доагIа мелови мехкдаьтта хьаэцара долча гIирсий комплекс вIашагIйоллаш бола уж. Уж мехкдаьтта гулдара установкаш хьалъеча дика къахьийгар слесарий бригадир поп. Чибычалова, сварщика Саломатина, дукхача кхычар.

Башха-дика къахьийгар нормаш лораь бетта 125,6 процента февраль бетта 128,3 процента кхоачашъяьча телемеханизированни промысла скважинашта лаьтта кIал ремонт еча бригадаша. Болх дика баьб нормаш 125—135 процент кхоачашъяьча скважинашта лаьтта кIал ремонт еча операторашa яь. Поплутина, Ахмедшина, Воротникова, кхыбараша.

Адхха геолого - технически гIулакхаш чакхлахара чотах Iалашдаьд кхы тIа а 200 тонн гарга мехкдаьтта доаккхийта. ГIойт-Корта участка яоп. Пропп керте волча бригада 101,2 процент кхоачашъяь план, телемеханизированни промысле дика толамаш даьхад мастераша Лукьяновеи Хагуланшийлен кулгалдеча мехкдаьтта доахача бригадаша.

Ерригача бурув деттача бригадаех массанел а дикагIа болх баьб, шин бетта планаш 168- и 211-и процент кхоачаш а еш, планал совгIа 1100 метр кIоаргал хула бурош дийттача мастерий Черсковеи Польшинен бурув деттача бригадаша.

Бурув деттара хьоакхамаш гаьнна дикагIа хургдар, нагахьа санна «Грознефть» яхача объединене кулгалхоша буровой организацеша дукхагIа новкъостал деш хинадаьлаьре. Ишта, бурмастера К. П. Павлова бригада 12 дюйм йола обсадни турбеш ца хиларах болх ца беш йола ха бутт хинна Iац, хIаьта дикагIчарех йола мастера Ю. С. Брещенкой бригада 15 ди даьккхар болх ца беш — 6 дюймови обсадни колоннаца цементаш яра йола компоненташ йоацаш хиларах. Цо хьакьоз «Грознефть» яхача объединене бурув деттача организацеш дикагIа новкъостал лоаттадаза дарг ца хилар.

Тха рационализатораша а дIалахьача ворхI шера чуль кхоачашдаьд шоаш тIаийца дехкараш, семилетка фонда 1 миллион сом хинна ца Iеш экономически эффект хула 3566 рационализаторски предложени а луш. Советски Iаьдала 50-тIа шу дизара сийна тха рационализатораша шоашта тIаийцад рационализаторски предложенеш юкъеяхьара чотах 300 эзар сом кхадара дехкар. Тха дикагIбола рационализатораш ба из. Павленский — токарь, Бреславскийи Катышеви — операторош, Забурунов — инженер, Бгаппц — механик, Андреви Фирсови — токараш, дукха а кхыбараш.

Тешам бейна вола йиш йолаш да тха коллективо вай парте XXIII съезда сийна тIаийца социалистически дехкараш кхоачашдаь ца Iеш, тIехкхоачаш а дергхилар.

Кердача пятилетке кхоачашде дезаш кхы а докхагIа дола дехкараш латт тха коллективана хьалхашка. Советски Союза мехкдаьттахоша мехкдаьтта доаккхга шера керте 345—355 миллион тонн йоахаргйолча дIакхоачаде дезаш да. Тха коллективо кердача пятилетке Октябрьски районси Гудермеса малкбузехьен лакхерча мелера мехкдаьтта гучадаккхара чотах мехкдаьтта доахилга шоазен попутни газ йоахилга кхоаза хинна да Iеши алсамдаккха дезаш да. Къахьегама овсарле дукха хIама ца эшаш цхьан ахазеп дегIал оаа, хIаьта мехкдаьттеп гази яккхарга дIалодар 30 процент лохдала а деза.

Уж доккхий а сийлахьа а дехкараш да. ХIанз тха коллективо йоалл план меттал, кердача пятилетка хьалхарча шера тIаийца социалистически дехкараш а дувцилга йоацаш кхоачашдара эйа гIулакхаш деш.

А. БОЛВАНОВ,
«Октябрьнефть» НПУ нартара инженер.

Иркутскегара ткъо километр гаьна улача Иркут яха хий додача шерача ягагIа семилетка шерашка хьалъяй йоакха алюминиевой завод. Цун нхе корпусо мехка хIанзлехьа а тел ткъама уха металл. Завод хIанз а хьалъяь яьнна яц. Укх шера болх бе йолалургья кхы цхьаьнха а корпус.

Суртош тIа: лакхехьа — доккхийча бошрамех йолча аьшкабетонах хьаьлеш латта ялхлагIа корпус; лохехьа — Иркутски алюминиевой завода дикагIвола металлург коммунист Семен Федосеевич Закопайло. Цо кулгалдеча бригада доккхий толамаш даьхад — ерригача электролизерашкаре доаха металл дикагIча сортах да, цу тIа а задапеш массе зама тIехкхоачаш а ю. Коллектива хьалха латта опыт заводе шорра юкъейоккхух.

М. Минеева сурт.
ТАСС фотохроника.

КЪОАСТАДАНЗА ДОЛА ДЕШАШ

«Издательски гIулакха полиграфически промышленности [illegible] дегIайоккхийта Iалашдаць. Книжни тираж дукха совгIа [illegible] 20 процент, журнальни яр — 1,5-зза дукхагIа, газетий яр — дукха совгIа-аьшкагIа дозцаш 40 процент [illegible]. Книжкаш а кхыйола изданеш а полиграфически кийчъяр [illegible] тешаметагIа хулийташ тоабойла»,

(1966—1970 шерашка СССР халкъа боахам дегIахкувйлара пхе шера планах йола КПСС XXIII съезда Директивай КПСС ЦК проекта тIара).

Эггара хьалха тха толамех лаьца. Дика хьоахамаш долаш чакхдаьккхар 1965 шу Нохч - ГIалгIай книжни издательство. Иштта, книжкаш цIерий план 123,2 процента, тиражах йола план 144,1 процента, хIаьта печатни листех - оттискех йола план 120,5 процента кхоачашъяьй. Продукцех ший дIадодар лохденнад 8,3 процент. Уж тайпа лакха хьокхамаш книжни издательстве балха юкъе тIехьхьарча шерашка дукхьашха хинна да. 1965—1966 дешара шера учебникаш ханал хьалхен дикен арахецарах Нохч - ГIалгIай книжни издательства коллектива печата РСФСР Министрий Совета кена йоазонна йолча Пачхахьалкхен Комитетен культура болхлой профсоюза ЦК-в Сийлен грамота еннай.

Цу деррига гIад а вут, хIаьта дIахо болх тоабара издательства болхлой коллектива хьоиар ай а ду. Цхьабакъда, са керттера дувца безам бар книжни издательства болх лерттIа дIабаькхара эшаш дар да. ХIанз аьлча, тха балха Iаьткъа а Iаткъаш а, къоастадаза даргдоашаш а дешаш да. ЛаьрхIа дувца безам боагIа уж карте XXIII съезда Директиваш дагаехача.

Книжкаш араецаш дукха тайпатайпара материалаш эш, царна юкъе эггара керттерча дакъе каьхат а доаш. Цхьабакъда, тхога ханнахьа а, тоъаш болча боарамах а, эшача ассортиментах а из хьакхачаш. Масала, дIадахача шера 84 см формат йола каьхат дехаш оаха яьча заявках Пермски областерча Краснокамски каьхатий комбинато 60 см формат йола каьхат дайтар тхона. Цунна тарра тха заказаш тоъам болаш кхоачаш Ростоверчен Шелковерчен (Московски область) фабрикаша нерешлестиш кIалашна издательство Iалашъяра. Оаха тхоашта эшаш долча босаех дех ледерни даленкори, хIаьта тхона цар хьадайтараш, шоай меьхалданиха безам бола босаш да.

Дукхаза кхоач тхога каьхата йоахаьь рулонаш. Цкъа-дале, каьхатий комбинаташа - поставщикаша рагаьнаш тIа йоттайехьа а йохаю каьхата рулонаш, шоалагIа-дале, машинаькъа транспорта болхлоша каьхат Iоиоссадеча хана, лора ца еш, ккувсаш дIа а ухийташ йохае уж. Цу тIа гIолла каьхат талх, хIаьта цу каьхата тIа кепа теха книжкаш а во хул.

Сона хетачох, нийса дац периферийни издательстваша 0,9 км сомал долча «В» марка картонах тоъаш бе беза книга. Из картон гIома а, кIаьда а да, хIаьта сомача книжка беттагаргаш а ювлаш пох. Масала, Г. Данилевски трилоги («Сожженная Москва», «Мирович», «Княжна Тараканова») «В» марка картонах беттаргаш а яь арахийцар, цхьабакъда, из аралаьнна дукха ха ялалехьа гучадаьлар цу книжка беттаргаш дукха яхаргйоацаш «коача» йолга.

1967 шера, Октябра 50 шу дизарга арахеца лаьрхIа дукха сона книжкаш да. Нагахьа санна тхога дIахо хьакхоачар из эсала картон («Б») марка ца хуле, тха вIашгIехьдаргдац боагIача бесса из болх кхоачашбе. Цул совгIа, тхона хьадайташ дола картон стандартах йоацача форматах (80х100 см) хул. Цудухьа картон теда дезаш хул, хIаьта хIамана пайдана йоаца сонъьлаш йистош издательствана зенна хул.

Из деррига а тха балха чIоагIа Iаткъаш да. Цхьабакъда, кхы а нийслу тха балха новкъа дола хIамаш. Масала, планах белгалбаь йоазонхочун повеста боарам 5 авторски лист йолча метте повесть издаьхьанкачул тIехьагIа рукопись 9 е 10 авторски лист хила тарлу. Из гIулакх къоастадеш Iалашъяте дукха каьхаташ дIа-юха а ухийташ, тоъаш ца йоле еза. ХIаьта цхьаьнха а. Издательстве штате боацача болхлошка книжкашта редактировани лйта а рукописаш тоае а ахча да. Цхьабакъда, шийна лоичча бесса из ахча дIалахкаде йиш яц издательства, вена йоазон управлене начальника мукъа болча мара. Из гIулакх а, кхы гоа ца деш, къоастаде деза. Нагахьа санна издательство книжкаш дикен ханнахьа арахецара бехкенцхаме але, цунна боккъо хила еш шийна хьалийца ахча ший лелаймах дIа-юха хьожаде.

З. МУТАЛИБОВ,
Нохч - ГIалгIай республикански книжни издательства директор.

НАЬКЪАШТА—БАЬЦЦАРА ДУВХАР

КПСС XXIII-ча съезда Директивай проекта тIа белгалдаьккхад пхе шера мел дегIада деза наькъаш доккхилга, уж товделга, къаьстта юрташка. Наькъа боахамий болхлой сийлен дехкар да наькъаш сихен, дорегIен, дикен хьалдар. Юй а аьхки а цу наькъашка пела йиш хургйола хьалеш Iалашдар. Боккхача доархIаме да лайно наькъаш тIара движени сагаергIйоацаш цунах уж лорадар, массагга дукхагIа гаьнаши кустарникаши наькъашка гIолла дIайогIар.

Нохч-ГIалгIай наькъий болхлоша цу гIулакхе лелаю декоративни сомийи гаьнаш. Наькъаш телха ца дайтарал совгIа, цар уж хоаду. Вай республике 1357,7 километр дIоахал долаш наькъаш да, царех 629,1 километр долча наькъий дIоахала гаьнаш егIай. ТIехьхьарча хана гаьнаш дIайогIара гIулакх шерагIа даржаш латт вай республике. Наькъа боахама организацешца цхьана хьинаре дакъа лоац цу балха юкъе республика хьун боахама организацеша.

РСФСР - ен Нохч - ГIалгIай АССР-ен Министрий Советаша оттаьча пхе шера плана тIа лерхIаш да вай республике гаьнашпа хоадаь наькъаш 525 километр дукхагIа хилийта, царех бIаь километра тIа сомийи дхьийолен гаьнаш хьун боахама организацеша йогIаргья.

ХIанз укх сахьата из болх дIаболабаь кIоагаш доаллш, саженцаш кийчъеш ба наькъаш дехкараш. Къаьстта дика дIабода из болх № 33 йолча поп. Бутов керте латтача участке, иштта №№ 504, 505 йолча участкашка а.

Республика наькъий боахамаша уж балхаш дара дикка опыт Iоаьй, говза специалисташ ба укхаза болх беш, хIаьта а кхоачамбоацараш дукха да. Наькъашна гIолла дIаегIа гаьнаш дукхагIъараш чIоагIа воча хьава тIа я, архитектурно-художественни бокъонаш теркаьъц уж дIайогIараша. Цхьайолча наькъий организацеша гаьнаш йогIара гIулакх балха а доацача тайпара леладу. БIаьстие гурахьи новкъа километра тIа изза га дIаегIачех, хIаьта ахкан замаладь кIир а тоха цкъа кIезиг-дукха гаьнаш дIатийдачеи долаш дац царга хьожаш деш дола балхаш. Цхьабакъда, кхы хIама де лоаи бац цхьабараш, хий тохара, оасар дара, гаьнаш лорадра дукха оарцагIдалац наькъий боахамаш. Цудухьа гаьнаш геттара эсала я, низткъа мара дегIаягIац. ХIаьта дувца миччa деза цу бахьано мел чIоагIа нийрчадоакх вай наькъий сибат. Наькъий боахамий кулгалхоиш теркал ца деш дита йиш яц из гIулакх.

Иштта хьоахале деза общественни организацеша наькъаш хоадара, тоадара ве везараши цар дери. Цхьайолча партийни советски органаша гIадвуташ йола постановленеш ю гаьнаш дIайогIара хьинаре дакъа а лаца деза, общественность цу гIулакха оарцагIъаккха а еза яхаш, бакъда, из чакхдаккха эттача халонаш нийс ма елла а сихха цкъа яра а баьле, е ха а а гаьнаш йогIара бакъонаш теркал ца а еш, харцахьа-бакъахьа из болх «йистебоакх». Цкъаза из болх юкка тоабеш кхы а ножагIа ахча дIалахийта дезаш хул. Товш да, общественность цу гIулакха йоакхе еш хилча гаьнаш кагъеш а уж йокъалуш а моттигаш кIезигагIа хулилга. Цудухьа массакана а из гIулакх цIенхаштта леладара оарцагIъала еза республика общественность.

У. ГАГИЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР тIе-наькъаш дехкарои царна ремонт еран управлене плано - производствени отдела начальник.

Юртбоахама артела устав кхоачашде

Юртбоахама артела производствени гIулакхаш тайп-тайпара да. ХIаьта уж дерригаш а устайца — колхозий хилара законаца нийсде дезаш да.

Цхьабакъда, юртбоахама артела устава кхьайола положенеш колхозий кулгалхой бехках телхаеш моттиге я.

Цхьаккха дича а магийта мегаргдолаш дац лаьттах пайда эшарах дола закон телхадеш хилар.

Юкъара лаьтташ наха шоашта дIалийца 65 моттиг гучаьйаккхар Сунженски района колхозашка.

Колхозий лаьтташ наха шоашта дIалуйцаш хиларах дувцача хана ца хоахалеш дита йиш яц совхозий лаьтташ а цхьаболча наха шоашта, хойттам-аьлам а боацаш, дIалуьцаш хилар.

«Покровский» совхоза Цхьалхьоний-Юртарча отделене вахача Iур-нина Ажигов Юсайа шийна лелош 1,15 гектар лаьтта да, Ажигов Сослайбика — 1,56 гектар, Ажигов Адиса — 1,55 гектар.

Къаьстта дувца лезаш да общественни лаьтташ вIалла дош а ца хеташ промышленни организацеша хоадеш хиларах. Масала, «Красная Армия» яхача колхоза 24 гектар, «Путь к коммунизму» яхача колхоза 18 гектар дIадув лаьтташ толхадаьд «Грознефтеразведка» тресто, хIаьта «Грознефтегаз» яхача тресто шоашта пайдана доацача дIаьяккхад Сунженски района колхозий 36 гектар лаьтта, и. кх. дI.

Шийна лаьтташ хьакъоастадара дика нийсса боккъо йоацашехьа а, шийна хьалийт долча бурув деттаеш скважинаи йоах «Малгобекнефть» мехкдаьтта промыслови управлене, из дохадеш долча лаьтташ тIа «Ингушский» совхозо, «Кавказ» яхача колхозо алаташ, цхьайола культураш дIаоаш хиларах вIалла шек а йоацаш.

Уж дерригаш шоаш промышленни предприятей кулгалхоша шоашкара кийчаш да, промышленни балкаш дахьа юртбоахама предприятегара дIаьккха мукъа а боацаш, е уж балкаш де боккъо луш оттадаь йоккхенгаш а доацаш. Цул а харцахьа да цу районерча а кхыча а колхозий боахамашка хIадийца алаташ шоай йоадача, лаьтташ дохадеча, цу лаьттанашка хьийгача кьига юртбоахама предприятей дIанахар промышленни предприятешта дIа ца тахлар.

№ 730 а йолаш 1962 шера 12 июне арабаьнача СССР Министрий Совета сецанга хьежжа промышленни предприятеш декхарийла я промышленний гIулакхашта пайда ийца даьнначул тIехьагIа деррига лаьтташ юрта боахаме пайда эца мегаргболча хьал тIа а долаш колхоза юхалерзале.

Цхьайкха бехкан а доацаш юрта боахамера дукха лаьтташ къестаду промышленни предприятеш хьалъяра, рулиш йоаца материалаш яхара. Уж балкаш ца дича а мегаргдолаш хул.

Цу баьвашх а дуккхача кийча баьвакх а республикера лаьтташ укх тIехьарча кхаь шера дукхагIа ца хилара совгIа, кхьметтел кIезигленнал.

Юртбоахама предприятей доалахьарча лаьттаех цхьаьдола лаьтташ юрта боахамца йоацача предприятешта лаьттаянарех дIадалареи порядок телхаю колхозашта тIачIоагIдаьча лаьттаешта тIаккхуьдарех уж лораеваш йолча законодательни органаша шоаш а.

ШIалла мегарг а йоацаш и товарно-материальни рукъаьй учёт Сунженски района «Красный Октябрь» яхача колхозе. Цу тIа а, ховшехьа негаьй учёт, бехктокхамерча наха бокъо йоацаш лeладу гIуллакхаш къайлаккхахьар дулла.

Цу колхоза хьалхегIа хиннача бухгалтера Ташаев Ахьмада колхоза председателя Таркоева кулг яьъча предъявительски чекаш Госбанкера 900 сом ахча хьа а яйна, цунах 270 сом шийна дитад. Колхозера совпагIа дIаьйицад цо 1071 сом ахчеи 1300 килограмм кIаи.

73 сом 78 кепиг колхоза ахча ЧемалгIарча юрта Совета секретара Халимов Султана дилъ хилар гучадаьннад.

Цхьан 1965 шера растраташ яь а ахчеи материальни рукъашш гучахьа лечкъадаь а 7750 сома зе лаьд цу колхоза.

Колхозаша, даьккхача зеланга ца а хьожаш, аьадеш кхоаш продукташ телаш Iаьдал да района колхозий. 1965 шера 1-ча ках кхачалца накха лицевой счеташка хьежачул тIехьагIа гучадаьлар «Красный Октябрь» яхача колхозера колхозхоша ца доагIашехь а нийца ахча 6303 сом 66 кепиги хилар.

Цу колхозо а хIаьта иштта «Путь к коммунизму» яхачен къычен колхозашка а корта болаш цхьаккха документ доацашехьа а тIера дIайоах базар тIа йохка аьнна ларекашка дIачуенна Iалаьмате дукха продукци, къаьстта а баьца хьараш. Цу тIа а продукци шоайта тIера дIайоакхараш материально - бехктокхамера нах, кладовщикаш, ларекий заведующеш шоаш ба.

Района колхозашка хьайбашта фуа лаьрхIа дIайица ялат шоашта тIера шоаш дIадоах фермай заведующеша, хIара бетт-бетта ца а доахаш, квартал е ах шу чакхдоаллаш. Цу тIа а ферме хьачудоагIа ялат цхьаккха учет йолаш дац. Ялатий склада заведующе мара лелац цун учет. Цунах хур фуд? Ер да. Сунженски района Кирова цIерахча колхозе ялатий склада заведующе пол. И. Г. Подлесне забори ведомоста тIа ПТФ заведующеша пов. Н. М. Дегтярева 1965 шера июль бетта дIатIаладаь хинпад 2170 килограмм кIа, хIаьта тIехьагIа гучадаьннача, из поп. Дегтярева дIаийца хиннадац.

Артела боахама лоал лара лардаш телхаю. ХIаьта хан-хиннахьа еш отчетни собранеш а яц. «Красный Октябрь», «Заветы Ильича» яхача колхозашка бIаргчача 1965 шера шиниа мара юкъара собрани яьяц, уставах йиъ-йиъ е еача метте. Болх во бу ревизионни комиссеша.

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозе 1964 шера а 1965 шера хьалхарча ах шера а цхьаь-ца! документальни ревизи яьяц колхозий производства доакъошта.

Ревизиони комиссей болх эсала леларо шоай мукъах бутт материально-бехктокхамера нах, бехктокхамаш тIахьожаман уж хIалхара а буддийташ, царга растраташ яйт, юртбоахама артелий доалахьe лечкъалйт.

Сунженски, Шелковской, кхыча районий цхьайолча колхозашка ревизеш яьчул тIехьагIа гучадаьннараша яхачох, шоай хьашт долча гIулакхашка Iалаьмате дукха ахчаш дIаухийт Госбанка массага гIолла доаллаш. Кхьметтел колхоза кассе гIолла доацаш а дIаухийт ахча, вешта аьлча, юртбоахама продукташ ехка колхозий ларекашка хьачулена ахча предавецаша подотчетни болча наха дIател, хIаьта вокхар карра ахча а телаш товараш ийцу тикашкара меттел, частни нахагара а. Цул тIехьагIа массе тайпа карр каьхаташ юкъе а деваш отчеташ тех цар. Сунженски района Кирова цIерахча колхозо 1965 шера 5 бетта Госбанка кассага гIолла доацаш карра дIателаш 46448 сом ахча дехкад.

Фу дерга тIаьхха, нагахьа санна колхоза эша товараш перечислени а яь эца йиш ца хилча?

Уж тайна товараш-и дукха а ма хулий. Товараш карарча ахчах мара дохкац юрташка бахача наьна а хIаьта иштта колхозий а гIулакх деш йолча потребительски обществоша. Карра доацача ахчах кIезгагча боараме мара товараш дохкаш мукъа лац цхьанна района е сельпона, из а дац бюджетни организацешка дохка мара. Карра доацача ахчах цхьаьзола товараш эца йиш я «Сельхозтехникера», яц колхозашта эца йиш-и. Шой баьшка долаш а колхозашта эшаш а мел дола товараш дац «Сельхозтехнико» дохкараш. ХIаьта дукхагIа йолча хана «Сельхозтехнико» доацаш хул колхозашта эшаш дола дукха товараш.

Цхьаьнхa цхьа хIома а да пхета на деш: дIайха барзкъа (летараш, валенкаш, кхыдараш) «Сельхозтехникагара» эца колхозий йиш я, хIаьта колхозий яц. Цар юртарча кооперацегара мара эца йиш яц уж. Цудухьа уж йолла хIамаш, дукхагIа ярах, карра ахча а телаш ийю.

ХIаьта юртбоахама уставах из цхьаккха дича а де йиш йолаш хIама дац. Фу дерга тIаьхха?

Цунна жоп луш цхьаккха а ваи. Из вIаштIехьйоаца порядок 1965 шера хинна ца Iеш, иштта йолаш хьайоагIа дукха шераш да. Из дош къоаста ца дича дергдац аьнна хет сона.

Жа чIоагIа дийбача боахамашка укх тайпара цхьа тамашийна хIамаш нийсалу: жа Iуй бехкаш леш е доаш тIерадаьннача жех паргаре мел нах бакха беза хац.

Массаза а, леш е доаш жа тIера далийтарах бехке болча наха юкъера лаьрхIача базар тIа болча мехьа еск лу колхозаша. ХIаьта 1955 шера 17 феврале арабаьннача СССР Министрий Совета сецанга хьежжа пачхахьалкхено ийлеча мехьа еск мара яла йиш яц колхозий. ХIаьта юкъера лаьрхIача базар тIа бохкача устагIан мехках пачхахьалкхено дIаийтеча мехках юкъера юкъ кхоза совгIа йоккхагIа я. 40 килограмм йоза долаш болча устагIан мах базар тIа 50—60 сом ба, хIаьта пачхахьалкхено эцаш хилча цун мах хургбац 18—20 сом мара. Цу наькъашта юкъе иштта юкъ йолга а хоаш, шоашта болча пайдана шоай Iулашта жа тIера доахаш бола жа Iуй корабоагIа, цудухьа, гIад а баха; раьза хул уж эшача устагIанна хьалхара колхоза 20 сом такха, хIана аьлча базар тIа цо 50—60 сомах боххаргба из. Из дош а иштта къоастадаза даргдац.

1962 шера, эггара яьлха производствени управленеш вIашагIъехкача хана, цар кест-каста йора колхозашта ревизеш. ХIанз укх сахьата шерра-шера хIара колхоза ревизи е йиш йолаш яц цхьайола производствени управленеш. Масала, Сунженски районни производствени управлене 1965 шера 11 колхоза а хьаш йола ревизи 5 колхоза мара яьяц, Шелковской — 7 колхоза е еача метте 3 колхоза мара яьяц, и. кх. дI. Из иштта хIанад аьлча, управленей бухгалтерски ревизорски аппарат цхьа саг мара воацаш, е дукхагIа хилча а — 2 саг мара воацаш я. Цу тайппара, хIара колхоза шерашера ревизи йлургъяц.

Цудухьа управленей бухгалтерски аппарата состав йоккхагIа хилийтара уйла е еза Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама Министерства, е опыт болча, колхозий производство йоашаш болча бухгалтерах къаьстта ревизорски группа вIашагIйоллаь еза юрта боахама Министерстве.

Юртбоахама артела Устав кхоачашдайтар духьа чIоагIа тIахьожам лоаттабелга Iалашде деза эггара хьалха производствени управленеша, къахьегаркой депутатий моттигерча Советаша, судийи прокуратурайи болхлоша. Цар лоре еза колхозаш къаьст-къаьста нах а пачхахьалкхен-общественни организацеш а цар рукъанна бокъо йоацаш тIахкувдаргйоацаш, колхозий производствана зенаргдоацаш.

КПСС XXIII-ча съезда Директивай проекта тIа оттадаьча дехкарашка хьежжа дIахо юртбоахама производство айдра дехкараш эзза кхоачашдулурглац, нагахьа санна организационно-боахама гIулакхашта колхозаш чIоагI ца йойя, юртбоахама артела доал дара демократически ларлаш бокъонаш хьаллоаргаш ца хуле.

Г. САМАРСКИЙ,
Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совете юртбоахама комиссе председатель.

Рационализаторий уйлаш

Укх денощка Ленина цIерахча культура Дворецe хилар изобретателийи рационализаторийи республикански совещани. ВорхI шера планах тIаийна хинна социалистически дехкараш кхоачашдаракхь хала-ъа боахам дегIабоалабара пхе шера планах йола КПСС XXIII-ча съезда Директиваш кхоачашъяра дакъе рационализаторашти изобретателашти хьалхашка латтача дехкарехи лаьца доклад йир рационализаторийи изобретателийи Ерригсоюзни общества республикански совета председателя пов. Вобликов Георгий Петровича.

Совещане дакъа лоацараша тIехьийхар вай республикера къахьегамхой пхе шера планах пачхахьалкхена 24 миллион сом пайда бергбола изобретенеши рационализаторски предложенеши балха юкъе яхьара.

Т. ГУСЕВ.

ДIахо еш я провокацеш

НЬЮ-ЙОРК, 23 март. Камбоджас тхан ООН генеральни секретарага хоам баьй таиландски герзашцарчу низаша верда агрессивни акташ йолаль хиларах. У Тана пIерах яздына, шерра дIадоарждадаьча ООН-ерча Камбоджа массазарча никала Хуот Санбата письмо тIа белгалдоакхх, таиландски салташа Осмач яхача камбоджийски постана 10 марта шозза атака ль хилар. Цигга герз вIашнадеттар бахьан долаш шиика а оагIорахьара массехк саг вийнав.

Кхоана 11-гIа март да яхаш тховсара, йоах дIахо письмо тIа, цу ноцта минометаш йийттар Таиландски территоре тIара.

(ТАСС).

Дуазол дехьара

СОВЕТСКИ ЭКОНОМИКА— МАШАРА ЭКОНОМИКА

ПАНАМА, 23 март. (ТАСС). Советски экономика — машара экономика, халкъа хьал-торо Iалашгьяра тIоерзаль динамични экономика — иштта яьнхар 1966—1970 шерашка СССР халкъа боахам дегIаккхулара пхе шера планах йолча КПСС XXIII-ча съезда Директивай проект планифровани дакъе вокха поиамени специалист волча Иравинг Диас Фабреге.

Къамаи доход лаккъяра йолча перспективо къыта хьахьоих, аьлар цо, план оттаеча экономика Iалальмате йоккхий торонаш хилар. Къаьстта чIоагIа белгалдоалаш гIулакх да индустриализаци юрта районашка а шерра ерийолаш хилар.

Общественни секторага йохийтача капиталовложенеша, просвещенени салаIарап хьахийцача ахчаша, хIаьта иштта халкъа чIоагIагIа эпаш дола товараш дикка дукхагIа хьадергдолаш хилар, аьлар Диас Фабреге, хьахьоих, наха эпараш кхоачаидера тIатIа дукхагIа ахча хьалеца йиш йолаш чIоагIлуш латта социалистически экономика хилар. Директивай проекта тIа дувцаш йолча Iилмо цепоакхх сов гаьна ше даларца, цо хьахьоих космически тохкамаш дара дакъе Советски Союза Iалальмате доккхий хIамаш карагIдийна хилар.

ВАШИНГТОНО ЮХА А «АК» ЙОАХ

ВАШИНГТОН, 23 март. ТАСС-а корр. В. ПЕТРУСЕНКОС хоам бу:

Геттара тамашийна жоп да Франце президента де Голла 7 марта дахьийтача письмопа президента Джонсона деннар. Укхазарча обозревателашта хетачох, цо НАТО исторе чухь хIаназлца хинзарех дуккха а чIоагIагIа йола кризис хьоаний. «Нью-Йорк таймс» яхача газето белгалдоакхкачох де Голла шийн письмоша дIахайта хиннад НАТО вIашагIкхийттача штабашкара шийн бергига эпсараш цIабеха а нагахьа санна французски командоване яхар де безам на хуле французски территоре тIара кхыча мехкий еррига штабаш, бIуиаш, базаш дIачха а безам болаш Франци хилар.

США правительства де Голлага дайтачь кердача жопа тIа цIаькха а дуиц НАТО членийн «тIема интеграцин вIашн юкъера бувзамк» хиланза бакъ ца хиларах. Атлантически блока хIаьнарча тIема структурах туйсалу США правительство, цо, «Нью-Йорк таймса» яхача газето лаьдечох, американски пачхахьалкхени тIемон дейтелашта боккъо лу союза юкъара стратеги хьалхамха». США пачхьалкхен секретара заместителна Болла селхан Вашингтонерча французски посолага дIаденнача американски президента письмов белгалдоакхх, тIема интеграци политически яр мнеова лоархIаме хилар.

ХIана шийн Парижаца латтача къовсаме мел сатийнен бIубенен американски демократи яле а, бакъдар аьлча, Франце планаш цхьана тайпара новкъарле а Вашингтона могаш ца хиларо сахьуьадду цун. Вашингтоне кхетаду, яхаш ладу Ассошийтед Пресса агентства корреспондента, белгалла — «Францера аракховсартйолаш я американски тIема базаш НАТО штабаши. Цу гIуллакха сихха планаш оттаеш я Пентагон хIанз Франца латта американски бIуиаш кхычахьа дIатардара. Кепа йоалано беча хоама тIера хьагучох, белгалла аьлча Пентагона безам ба шийн бIунех керттера дакъа Францера Англе дIадига. Цу кхьан хаина американски стратегаша къайлача наIарел чухьа юьц НАТО кхьь державах — США-х, Англех, ФРГ-ех латта «директорат» вIашагIйоллара план. Из тайпа «директорат» вIашагIйоллара проект чIоагIа ювцаш я яхаш ладу «Ньюсуик» яхача журнала эггара тIехьарIа аралынача номер тIа, американски официальни наха из могадеш дец а.

ПРЕМЬЕР-МИНИСТРАЦА ХИННА ИНЦИДЕНТ

ЛОНДОН, 23 март. (ТАСС). Англехулача хоржамашта хеталь селхан английски премьер-министра Вильсона Слау (Лондина юкхе) къамаьл деча хана 14 шу дальнича хулигано цо хьаж йоагIа коачал чуйсалла шуьшинг техар цуина. Цу шушингах хьаиккха Iоакъинг кхийтта Вильсона бIарг лозабьб. Кхувш боагIача кагийча наха болча «сакъердама» лаьрхIа лондонски тикашка паргIатта йоххаш я уж тайпа «бомбаш».

Вильсона шийна хьоаш волча лоро аьпначох, премьер-министр укх шин дийнахьа боккъонца верзаргва.

АЗЕРА ДIАЯХА ЕЗА БАЗАШ

ВАШИНГТОН, 23 март. (ТАСС). Кхыча мехкашца лелаеча гIулакхашта йолча сенатски комиссе председатела Фулбрайта селхан Коннектикут яхача штатерча университете пи къамаьл деш Джонсона правительство тIахьийхар Къулба-Малхбоален Азимальршъялчийта раьза хилара, хIаьта, Филбрайта аьначох, из а шийн оргIанна Къулба-Малхбоалерча Азера американски герашцара низаш арадахарца дувзадена хила дезаш да. Сенатора аьлар, США-с Вьетнаме беча тIемо дохкха ве лу американций хьал-торона.

ДЖОНСОНА КЪАМАЬЛ

ВАШИНГТОН, 29 март. (ТАСС). НАТО-царча вIашагIкхийттача Штатий политика хьакъехьа тахан США дипломатически служба членийшта пачхахьалкхен департамента болхлоштен хьалхашка къамаьл дир президента Джонсона.

Джонсона аьлар, «духьалъоттаргбола НАТО кив лоаттабе а чIоагIбе а» лаьрхIа я США.

НАТО хуицарах лаьца Франце президента де Голла енна предложени датахьа а йолаш, Джонсона аьлар, НАТО йохаера тIахьехам бош ба цхьабараш.

«Вайшдар аьлча, — аьлар президента, — хана эпарашка хьежжа хиинача хувцамашца тарьяла еза НАТО. Цхьабакъда, иштта чIоагIа лоархI вий, союза доалонал чухь цхьана шоай гIулакхаш чаккдоахаш болча организаце членаша уж тайпа хувцамаш де дезаш хилар».

«Цхьана леларча обороне» «вIашагIтехача тIема низан» концепцеш хьаллаьцар президента Джонсона. Цо хьакхийкадир, «тIом бара стратеги дегIаахаро кхы мегаргйоаца йоах суверенитета къаьнарен готтеи концепцеш», аьнна.

Итале хьабе болх боаца нах

РИМ, 24 март. (ТАСС). Къахьетамен социальни Iалашони итальянски министерства беча хоамах, 1966 шера янарь бутт боаш хьабе болх боацаш 1.387.809 саг вар Итале.

Алкха цхьан бетта — соахка 31 декабре дена укх шера 31 январе кхаччалца 91.963 саг дукхагIа хиннаб мехкара хьабе болх боацаш бола нах.

1966 шера январе болх лехаш Италера доазол дехьа дIоаваха 2.444 саг.

Ассошийтед Пресса агентства корреспондента Лимера беча хоамах, Порту—эггара дукхагIа бераш дожи долча мехкех цаI.

ПЕРУ БЕРАШ ДОВР

НЬЮ-ЙОРК, 24 март. (ТАСС). «Сан-Маркос» яхача перуански пачхахьалкхен университета данъех, Перу керда Iодаьча хIара эзар берах 86 бер ла.

КИТАЕ МОХК АГАР

ПЕКИН, 24 март. (ТАСС). Хэбей яхача провинце къулбехьарча дакъа тIа вIашта чIоагIа шозза мохк йагар 22 марта дийнахьа. 9, 10 балл низа а болаш лаьтта кIал шозза техачи цу чIагIий эпицентр Синтай яхача районе я. Низ тайп-тайпара болаш мохк оагабаьб Хэбей яхача провинце къулбехьарчен юкъерчен дакъ тIарча массехк районе город Пекинен цуна гонахьарча моттигашкен.

Синьхуа яхача агентства беча хоамах, эпицентр йолча областе цIенош дукха дохадаьд.

«КОММУНИЗМАГА БОДАЧА НОВКЪА БАЬККХА БОККХА ГIА»

ЛОНДОН, 24 март. (ТАСС корр.). «Кердача пхе шера плано цIаьокха а хьахьонк социализм капиталимал толаш хилар — производстви дакъе саина, иштта халкъа материальни хьал-торон культурни боарам лакхбера хьахьехьа я», 1966—1970 шерашка СССР халкъа боахам дегIаккхулара пхе шера планах йолча КПСС XXIII-ча съезда Директивай проекта хьехьахьа из аьйадеш йир вокхача английски теоретика-марксиста «Уорлд маркист ревью» яхача журнала редактора Эмиль Бернса.

Советски Союза планех болхлой ялареш колхозхой доходаш лакхълар — капиталистически дунен мехкашка ялареш соцадаь лоаттадоаргI фермерий доходаш кIевигдаргI политикаца йола контраст, аьнна белгалдаьккхар Э. Бернса.

Цо иштта белгалдаьккхар Советски Союза Директиваша оттаьяча чуIе цIенош дукхагIа хьалдара, просвещени дегIайоалара, дерриггача доаккъошна кадраш кийчъяра планашта капиталистически механика, белгала аьлча Англе, общественна эшарашка дIадохийтар кIеззигдараш юкъе йоккха юкъ хилар.

«На план, — аьлар Э. Бернса, — коммунизмага болхача наьха новкъа керда боккха гIа бокхилга да, цо дерригача хилкьашта сийрдабоах дIахьалхошкахьа бода никъ».

МАШАРА ТIЕХЬАРБАРАШ НИЙЧЛУШ БА.

НЬЮ-ЙОРК, 23 март. (ТАСС). Юха хера кийчо ль йоалаш латт США 25-чей 26-чей марта йоккхийча а кагийча а 100 городе машара тIехьа демонстрацеш походаш вIаштIехьъяхара.

Вьетнамера тIом соцабара тIехьарча, демонстрацеш нийсъерг йолаш йолча Къамаи совето белгалдоакхкачох, «США неторе чухь эггара йоккхагIа йола машара тIехьара кампани» хургьа из. Цун керттера лоаунг хургда Вьетнамера бIеха тIом соцабелга.

Германски Демократически Республика. Лаосерча (Лейпциг яха округ) Эрнст Тельмана цIерах йолча юртбоахама производственни кооператива хьайбаш леладерий бригадира Петер Хепниген кхыча членашеи района ялх кооперативана дола Iаьсий кхеду. ВIаши барта а баха цу коллективана тIадиллад хьайбаш лебалара юкъара йоакхо елга. Вож бив боахам дулх лоаттадеш ба. Кооперативашта юкъера экономически бувзамаш вIашгIехьдахари къахьегам дIаса бекъари — дарегIа а дика а йола продукци арахецилга дIасадаккхара болча къовсама нахьхех цаI ба.

АДН ТАСС сурт.

ГIАЛГIАЙ КХАЛСАГА СИЙ

НАЬСАРЕН ХАЛКЪА ТЕАТРА «ТАМАРА» ЯХАЧА СПЕКТАКЛАХ

1937 шера язьнай Базоркин Идриса шийн «Тамара» яха пьеса. Цу хана дена профессиональни а самодеятельни а театральни коллективаша массехказа оттаьй из пьеса, хIаьта хIара спектакль боккхача безамца къоабал а яьй хьежарапа. Иштта, дуккхача наха езаш тIаац укх шера Наьсарен халкъа театро кийчъль цу пьесах йолд спектакль а. Наьсархой шоай спектакль ийца баха хиннаб Мочкъий-Юрта, ТIой-Юрта. ХIаьта укх деношка, 21 марта, Грозне Нурадилов Хаипашийн цIерахча драматически театре хьекхар Наьсарен халкъа театро «Тамара» яха шийн спектакль. Из спектакль самодеятельни артистий коллектива карагIбаьнна боккха толам ба. Цхьабакъда, эггара хьалха массехк дош пьесах шийх лаьца...

Пьеса керттера идея — гIалгIай кхалсага сий Советий Iаьдало еннача кортамукъаленца да, яхилга — 30-ча шерашка меттел хIанз а лоархIаме я. Шийн пьеса турпалий сурт-сибаташца, цар уйлашца, оамалашца, царна юкъерча гIулакхашца драматурга хьахьокх гIалгIай кхалсага дукьала мел чIоагIа хIамаш латт, мел Iаткъ цун яхара чухь къьнарча замах юхейиса зене оамалаш, мел хала да цунна нийсача, сийрдача новкъа яла, моллагIдар а доваш, боккъонца дола сий даккха. Пьеса керттера турпал Тамара, атта шинех кхетан шийн де дезачох, дуккхача халонех, Iазапах чакх а яьина, кхет из шийн де дезачох — деша, къахьега, наха пайданагIа хургйолчча бесса яха. Вешта аьлча, цо ше маихкара, шийн «моастагI вар, шийн доттагI вар», малав хов цунна. Тамарийна къаьтта гучадоал, гIалгIай халкъа Iаьдалаш да а яхаш, къаьнара, кхалсага боккъонаш йохаю Iаьдалаш леладероаш (юкъарихо-къоано Угаз лер дейна вола, тийшача балхаца Тамарий мар хинна Гади, цун вошо Або, цар нана, ведда лела Рашид) шийн моастагIий болга, царна е гIулакх а е машар а шийн хила йиш йоацилга. Цунна тарра, Тамарена хов, шийн доттагIий Советий Iаьдало кхебаь, цIена уйлаш йола, вахара хьалха латта нах болга. Ужаш ба эггара хьалха цун, вошa Ахьмад, партячейка секретарь Берса, нор Надя. Пьеса йистейоаллаш шийн оагIуп хьаллаьцача шийдоттагIашка Тамарас йоах:

«Дунеи чу сай фу да деза хадар сона хьалха. ХIанз хов сона из. Цо мо болча нахах дIа а ца хадаш, дийнахь а бус а дешаш, хьаькъал Iомадеш лела нигат дь я со. Са сай дийлхача тайпара вай кхалнахьа доти бIарганш ца деххийта царна сай дегIаца мел бола низ дIабала лаьрхIа я со».

КIезиг-дукха декларативни хьесапе аьнна дале а, лоархIаме дешаш да уж, массане а теркалде мегаргдолаш «нигат» да из. Кхы вIалла деце, алхха из уйла кхайкадр духьа а яхье мегаргьяр пьеса.

Цудухьа оаьхe гIулакх да Наьсарен халкъа театро «Тамара» яха спектакль оттаяр. Спектакль оттаь театра режиссер, дIадахача шера Ленинградски театральни институт ьаьнна Абадиев Бек Базоркина Идриса творчество дика йовзаш ва. (Шийн дипломии болх Базоркина драматургех лобаьбар цо). Цудухьа драматурга массехк пьеса юкъера «Тамара» яха пьеса цо харжар а кхетадеш да; тахавахарча вахарца дукхагIа ювзаена я из. Спектакла ролаш ловзераш, профессиональни артисташ боацаш, тайп-тайпарча гIулакхашка балха бола, моллагIа театр а искусство а езаш бола нах ба. ХIаьта а, пьеса пайдане йола идея хьежарашка дIакхачийта гIерташ дукха къахьийгад цар, деннча бесса аьлча, царна из дика карагI а доал. Къаьстта дика ловзаю юкъарихочун Угаз чаалхане роль «Ленина никъ» яхача районни газета редактора заместителя Абадиев Урусхаиен Салмана (Тамарий даь-вешийн) роль Наьсарен цхьайтта шерарча школа хьехархочо Гайтукиев Хьусени. Иштта дика ловзаю шоашоай ролаш культура отдела методиста Булгучев Махьмада (Ахьмад, Тамарий воша), культура ЦIен директора Майсигов Мухарбика (Рашид, ведда лела саг), бархI шерарча школа хьехархочо Гагиев Гирихана (Зубайра), районни библиотека болхлочо Амигова Мовлатхана (Гашмаха), духовой оркестра кулгалхочо Мальсагов Бекхана (Або), кхыбараша.

Керттердар да, шоаш оттаеш йолча пьеса маIан кхета а дааь, из дIакхайкаде карагI царна даларг, из лоархIаче гIулакх — театр дезача наха, къаьстта гIалгIашта, шоай наьна меттала спектаклаш уттаелга — цар хьалхацари.

О. ТАРГАНОВ.

ЛЕНИНГРАД. КПСС XXII съезда цIерахча Металлически завода специалистий группа Ленински премии кхоачае оттаьй Братски ГЭС-а радиально-осевой турбинаш вIаштIехьальха хьаярах.

Сурта тIа (аьрдехьара аттехьа): гидротурбинаш вIашагIъехкача участка начальник С. И. Ганцхоки, керттерча конструктора заместитель В. М. Щеголев, завода директор А. А. Груздев, гидротурбинай лаборатере начальник В. Ф. Аносов, хьалха керттерча технолога заместитель хинна, хIанз пенсионер вола И. П. Яновский.

П. Федотова сурт. ТАСС фотохроника.

Пенгазетий боарам лакхбеш

Вай Коммунистически парте чIоагIа лоархIам бу лохера кепа йоазув дегIадоаладара, партийни организацешкара дIадех ходдаиза цар пенгазеташта кулгаллдар, боахама, культура дешаш кIоаргагIа а шерагIа а дувца, хьалха латта опыт гулъе, из дIайоаржае, кхоачамбоацарашта критика е, уж дIадахара наькъаш белгалде пенгазетий редколлегешта новкъостал дар.

Лохехьара кепа йоазув — партийни балха лоархIаме участок я. Пенгазетий болх дикагIа леи партийни организаце цунна кулгаллара боарам лакхагIа хиларга хьежжа. Из дика кхета а деш тIеххьарча хана дикка аййаьб пенгазетий боарам, цар идейни чулоацам Грозненски механьтта чалхдоахача завода партийни комитето (секретарь нов. Живолупов.).

Цехоиш пенгазетий редколлегешта новкъостал дар духьа в, хIаьта иштта цар балха тIахьожам лоаттабар духьа а партене вIашагIъеллай шийтта саг чувоагIаш йола актив. Актива керте латт парткома член нов. Р. А. Бычкова.

Квартале цкъа парткома редколлегей членийн семинар ю. Цу семинарашка алхха хьалхашка латта аргIанара декхараш белгалдаь ца Iеш, цхьайолча редколлегеша Iоаль опыт а ювц.

Ала дезаш да цу тайпарча семинарех пенгазетий болх товбара боккха пайда баьлаш хилар.

Завода цехашка арадуаш 14 пенгазет да. Царех дикагIа дарех да «Хьалха латтача техниках» яха йиъийлагIча цехера пенгазета. Цун редактора нов. Димова дика вIаштIехьбаьккхаб редколлего болх. Газета хIара номер хоза кийчйий хул. Коллектива производственни а культурно - бытовой а вахара еррига оагIонаш чулоацаш хул газета тIа теха материалаш, хIаьта кхоачамбоацарашта чIоагIа критика ю. Цеха партийни бюрос (секретарь нов. Штейгард) хаддаза терко ю пенгазетий, масса хана тIахьожам лоаттабу, редколлегена каст-каста новкъостал ду, редколлеге болх партбюро заседане бувц.

Цу тайпара партийни бюрос хаддаза терко а еш болх вIаштIехьбаьккха дола «Хьалха латтача техниках» яха пенгазета болхлошта дезаш я, цеха болх товбара царна новкъостал деш а да.

Иштта дика арадула завода «Исследователь» яха центральни заводской лаборатора, «Комсомик» яха пхелагIча цеха газеташ а. Цу газеташ тIара материалаш цIенача меттала, дикагIа кхетаргйолаш деъяь я, кIаьта дуккхача дешашта хеталь а хул.

ТIеххьарча хана завода партекома профсоюза завкоми чIоагIа уйла тIаяхийта завода юкъара, хIара денна арадувргдола пенгазета вIашагIдоладла кийчлуш я. Цу тайпара газета завода партийни организацена гIо деш дола политически герз хургда. Завода коллектива вахар, цун гIулакхаш дикагIа дIаьхоахха, сихагIа болхлошта, гIулакхербарашта дIадовзийта, стенкорий актив шерье, парте политика дикагIа пропаганда в, хьалхашка латта декхараш кIоаргагIа довза, уж кхоачашдара наькъаш белгалде торо хулийтаргья хIара дениа арадувлача пенгазето.

Лохехьарча кепа йоазонна кулгалдара йолча завода партиено Iоаль опыт теркалъе йоагIаш а дIайоаржае мегаргйолаш а я.

С. НОТИЕВ.

Спортивни хоамаш

ШТАНГА

Укх деношка город Астрахане Российски Федераце къулбехьен зона командашта юкъе штанга яхь хилар. Цига дакъа лоцаш бар Нохч-ГIалгIай, Черкий Балкхарой, Къилбаседа-ХIирий, ГIалмакхой автономни республикашкара, Ставропольски, Краснодарски краяшкара, Ростовски Астраханскии областашкара спортсменаш.

Езача атлетика ветеран, спорта мастер В. Эссмбаев керте хиинача вай команда юкъе бар В. Золотарев, Д. Межидов С. Долгачев, С. Баракаев, К. Таулуев, А. Адаев, къона штангист В. Котов.

Хьалхарча дийнахьа 18 очко а яьнкха йиъйлагIча моттиге яр вай команда, шоллагIчеи кхоалагIчеи деношка из моттиг хувцалуш-м хилар, цхьабакъда, юххера а яхь йистельча йиъйлагIа моттиг яьннкхар вай команда. Царна юкъера белгалваккха веза В. Эссмбаев. Цо айир 160 килограмм йола штанг. Из хуя ДСО «Урожай» Российски рекордал 17,5 килограмм дукхагIа.

Дика толамаш даьхар яхье С. Долгачевеи С. Баракаевеи. Шоай дозалга диллача кхоалагIа моттиг яьнкхар цар.

Укх деношка город Рязане хургйолча финальни яхье дакъа лоацаш хургва уж кхоиккхе в. Цига а цар аьттув биргкхиларах тешa мегаргда.

А. АХИЛЬГОВ. О. ШТАНГИСТОВ.

ТЕННИС

ДСО «Труд» Республикански совета стола тIарча теннисах хьалхара моттиг яккхара хинна яхь чаккхьнний. «Красный молот» завода спортивни двореце из яхь дIахьош хилар физкультура производственни коллективай 19 команда.

Пхе дийнахьа хиннача цу яхье котьяьлар «Красный молот» завода команда. ШоллагIча моттиге химкомбината коллективи кхоалагIча — крекинг-завода коллективи я.

Яхье гучадаьлар вай республика теннисистий говзал лакхъенна хилар.

О. НИКОЛАЕВ.

ИЙДАРХОЙ РАЬЗА БА

Дукха ха ю Катаева цIерахча кердача посоле «Горплодоовощторга» № 21 йола павильон хьайийлла. Цу павильона чу болх беш ва Мержоев Къурейш. Из цу чу латта дукха ха еце а, наьха безам даьккхад цо.

— Мержоев пачала Iамерав ва, тоцаш чу цо хьалхьаш йола продукташ геттара дика хул, — йоах цу тайпа чура массеи продукташ эцача Погорелаве.

— ХьалхагIа тоиат вай города лахье довар тха, хIаьта хIанз дезац, хьаоцаш дола товат дикхьой, диеи хул. Тхо чIоагIа раьза да Къурейша, — йоах цIен-пашко Идалоева.

Болх бе волавенна дукха ха еце а массаш план тIекхоачаьъна цо. ДIабахача бетта план 147 процент кхоачашьяй Къурейша.

А. РУСЛАНОВ.

СПОРТСОВЕТА КОНФЕРЕНЦИ

Дукха ах бар укх деношка В. И. Ленина цIерахча культура ЦIен лекционни зале. Укказа хилар ДСО «Труд» республикански совета отчетно-хоржама конференци. Конференце доклад еш хилар общества председатель нов. Г. И. Кочнольдо. Цо белгалдаьккхар спортивни общества цхьайолча сборни командаша дика толамаш даьхе хилар. Царех ларгIа ва «Красный молот» завода спортивни коллектив. Цу коллектива дIаюкха тела ЦIе байрахк ениай.

Советски Iаьдал эгга 50 шу дузача денна нагъа болхаш шоаш да лархIачох а дийцар нов. Кочнольдос. Из да СССР-а спорта ялт мастер, кхьоалагIа разряд йола 150-я массови разрядеш йола 6000-и спортсмен кхевелга.

Прениешка къамаьл даьхар толамаш саина кхоачамбоацараш а дийцар. ДСО «Труд» республикански совета шарре соцам а тIаийцар конференце. Цул тIехьагIа хоржамаш хилар. Юха а председателалла Г. И. Кочнольдо хержар.

О. НИКУЛИН.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

[illegible] март, 1966 шу.

РАДИО: 6.30 — «Нохч-ГIалгIайчоен лаьтта лелаеда» (гIалгIай меттала) 6.45—Музыка УКВ гIолла, 1-гIа программа. 6.45 — Объявленеш. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. Передачай программа. 8.10—«Сердало» газето обзор. 8.30 — Итальянски илли йола Кавудия Вилла. 8.45 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.00 — Очерк «Коллектива дега» (эрсий меттала). 16.15 — Керда илланаш (нохчий меттала). 16.30 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала) 17.00 — «Радиожурнал» Зори Кавказа. 18.00 — Москвера трансляци. 19.00 — «Къона» (нохчий меттала). 19.15 — Литературни передача (гIалгIай меттала) 19.35— Халхара эшараш.

УКВ: 9.00 — Ирина Архиповай концерт. 10.10 — Лакхехьарча классерка березашта передача «Ракета дьаттан [illegible]». [illegible] Оркестраца фортепьяна дола Листа хьалхара концерт. 11.12 — Итальянски музыкантех дола дувцар «Альбинони». 19.00 — Радионовелла «Духьал [illegible]». 19.30 — «Бои Iаьха эшар» яхача Хамидова пьеса монтаж. 21.30 — Театральни постановкашта эшараш. 22.34 — Новелла «Хина [illegible]».

ТЕЛЕВИДЕНИ: 12.00 — [illegible] школьни каникулаш. Документальни фильмаш. 12.30 — «Вей, барабан!» — яха художественни фильм. 18.25 — ЛоархIамера гIулакхаш дувцара клуб «Кердача система тIа йоалаш я [illegible]». 19.25 — Дунен политически карташ тIа. 20.00 — Бийса дакъхьаьна хийла шун, берам! 20.10 — СССР доккхача театра — 150 шу. 21.15 Передача «Чечета [illegible]». 21.25 — «Коммунистски [illegible]» КПСС XXIII съезда летаха кинофестиваль «Тишина» яхе художественни фильм (шоллагIа серн).

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий урама, 15. Телефонаш: редакторе — 2-41-23; редакторе зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-40; партийни вахаре, промышлениш, юртбоахамех, культурах, письмоий отделий — 2-25-72; корректорски — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря—2-45-40; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05107. Заказ № 1584.

ГОВЗАНЧ

Йоккха балха опыт болаш вар Гизатулин Мубаракна «Электроинструмент» заводе балха венача хана. Тайп-тайпара говзалаш Iомаьяр цо ше болх беча шерашка, хIаьта ше мичахьа вале а дикагIбарашта, хьалха латтачарна юкъе волаш хьа а венав из. Иштта дар из Мубаракша республикай юкъерча Алханчурта обводнительно - оросительни системе пилорамщикалла болх беш а, цул тIехьагIа шийтта шера Наьсарен кирпично-черепични заводе волаш а. Тульски областе Кимовске машиниста - экскаваторщика гIонча а волаш болх беча хана Мубаракшийна елар коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи. Дукха грамоташ совгIаташ да Гизатулинага цигара дена.

Литейно-прессови цехе литейщика говзал Iомайир хьаьналча къахьегамхочо «Электроинструмент» завод болх бе йоллелча укхаза хьа а вена.

...БоарранагIа болх беш я станок, лоаладаьча дюралях дIалелх цицхаш, 3—4 секунд йоаллашехьа кийча оатхал хьатос станоко. Заводе хьаечарех эггара лоархIамегIа я из оатхал — электроспертлилкай редуктора керттера корпус.

Хьалаиза лоалалаь металл лоаттадеча электронашка юхе дIаккхайла хьаэна жара ца лезача нийсдаь дада кхыча цехашка штамповка ль сегменташ. Сих ца луш, бакъда цхьа минут ца йоаеш, сегмент хьа а нийца дIачуоттаю Мубаракшас, станока чу металла цхьа кода Iочубоггтlаккха. ХIанз электропускателя кнопка дIатIатоIайича кийча оатхал дIаоттаргья станока юхерча майда тIа. Дукха чпалхаи хетаи цун болх цкъарчоб, бакъда дика шийн болх бовзаш хила веза литейщик. Технически тIахьожам лоаттабеча дIаккхачалехьа цо хьож из оатхалашка, бакъда, сакхат хинна моттиг-м нийсъеннаяц. Сакхат доацаш лакха дикал йолаш продукци яра а хецаш 120—130 процент кхоачашъю цо хIара денна норма.

Цун хьаьнала болх белгалбоаккхаш Сийлен грамота елар Гизатулина 1965-ча шера, массехк грамота я цунга завода кулгалхоша енна а.

Цо ер чIоагIа лоархIаме оатхал хиларга хьежжа цхьаза вIаштта шин сменах къахьега дезаш хул из, хIаьта шийн болх дукха безам болча литейщика вIалла бIукъожабац иззамо моттиг нийсъелча. Вахьана Iомаьяй цо шийн говзал, чIоагIа раьза хила дувц новкъостахашта шие доахача толамий къайленах. Йиш хилча массанега литейщика говзал IомайтаргьарI цо.

Дика болх бу Гизатулина халкъа тIахьожама группе, цеха профсоюза комитете. Коммунист, коммунистически къахьегама ударник Гизатулин Мубаракша терко ца еш вIалла дутаргдац заводе шийна бIаргадайна кхоачамбоацар, из дIадаккхара сардагIваргва шийн ха ца кхоеш.

У. АБАДИЕВ.